

מחברים

גליה ע"ד | פר' תזריע-החודש | תשפ"ב

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

זמני כניסת ויציאת שבת קודש:			ירושלים			בני ברק			ניו יורק			לונדון		
כניסת השבת	יציאת השבת	דבני תם	כניסת השבת	יציאת השבת	דבני תם	כניסת השבת	יציאת השבת	דבני תם	כניסת השבת	יציאת השבת	דבני תם	כניסת השבת	יציאת השבת	דבני תם
18:23	19:36	20:16	18:38	19:38	20:14	19:02	20:11	20:33	19:18	20:26	20:49			

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

**"כשאמרתי אליהו מלאך
הברית עמוד על ימיני לסמכני
ראיתיו לימיני!"...**

וביום השמיני ימול בשר ערלתו (יב, ג).
עשרות שנים פעל הרה"ק רבי חיים
זאנוויל מריבניץ זצ"ל תחת אימי משטר
העריצות הקומוניסטי שרדף עד חרמה
את הדת ומחזיקיה. למרות שעקבו אחריו,
הזהירוהו ואף אסרוהו, לא פחד ולא חת,
חיזק ועודד, והכניס אלפי תינוקות בבריתו
של אברהם אבינו ע"ה.

פעם ילדה אחת מנשות ראשי
הקומוניסטים בן, וכשבעלה נסע
למרחקים קראה לרבי למול את בנה.
גדולה היתה הסכנה, שאם יודע הדבר
לאבי הבן, יסגירוהו לשלטונות. הרבנית
בקשה למנעו, אך הרבי ביקש מהחסידי
רבי מנדל פוטרפוס, מפעילי ליובאוויטש
באזור, שיתלוה עמו. הרבנית החביאה את
אזמל המילה, והרבי הלך בלעדיו. לקח
סכין אחרת, ומל בה בהתלהבות ודבקות
עצומים.

ולפתע החל התינוק לפרסם ואיבד
הכרתו, אמו אבדה עשתונותיה, וצרחת
שכאשר בעלה ישוב הוא יירה בהם למות.
רבי מנדל היה גבוך ואובד עצות. האם
התעלפה, ואילו הרבי שרוי היה בדבקות
עלאית. נשא עיניו למרום, וקרא "ואומר
לך בדמך חיי! נאר שטארבן זאלסטו
נישט - רק שלא תמות"....ולנגד עיניהם

עמוד כמו תרח...

וביום השמיני ימול בשר ערלתו (יב, ג).
מסופר על רבי אייזל חריף שהוזמן
לשמש בסנדקאות בברית מילה, וכשהגיע
לויקרא שמו בישראל עמד האב נבוך
ומבולבל ושכח מה השם שרצה לקרוא
את בנו.

נענה רבי אייזל ואמר בנעימת זירוז
קראוהו בשם 'אברהם' וכן היה. לאחר מכן
נזכר האב ואמר זה השם שבאמת התכוונתי

המשתאות ניכרו בתינוק אותות חיים,
ובשעה קלה שב לאיתנו כאילו לא היה
שרוי בסכנת חיים!

תמה רבי מנדל: "כיצד נוטלים אתם
עליכם אחריות כבדה זו, לערוך ברית
בתנאים כאלו?" והרבי ענה: "כשאמרתי
אליהו מלאך הברית עמוד על ימיני
לסמכני ראיתיו לימיני!"...

הגש"פ - באהלי צדיקים (עמ' 113)

עמ' כ'

מסר אור החיים הקדוש לפרשת השבוע

עמ' ה'

פניני אביר יעקב

לקרוא לו, כיון ששמעו זאת המסובים החלו להתפעל ולומר אין זה כי אם רוח הקודש, של הרבי שידע את השם.

כשהגיעו הדברים לאזני רבי אייזיל חי"ך ואמר: "לא רוח הקודש ולא מופת" אלא כשראיתי את אבי הבן עומד כמו 'תרח' אמרתי שמתאים שיקרא לבנו בשם 'אברהם'.

עת לשמוח (עמ' לט)

בזמננו אף העני ילמוד את פרשת העשיר

ובמלאת ימי טהרה וגו' תביא כבש בן שנתי לעולה ובן יונה או תר לחטאת וגו', זאת תורת הילדת לזכר או לנקבה, ואם לא תמצא ידה די שם ולקחה שתי תרים וגו' (יב, ו-ח).

יש להקשות מדוע הפסוק של "זאת תורת הילדת" שבא לסיים ולכלול את תורת הילדת, לא נאמר אחר כל פרשת דיני הילדת, ומפני מה נכתב דוקא בין קרבן יולדת עשירה שהוא כבש לעולה ובן יונה או תור לחטאת, לבין קרבן יולדת עניה שהוא שתי תורים או שני בני יונה לחטאת, ולכאורה מן הדין היה שיכתב אחר קרבן יולדת עניה שהוא סוף פרשת יולדת.

ויש לתרץ בהקדם מה שדרשו חז"ל (מנחות דף ק, א) "מאי דכתיב זאת תורת החטאת (ויקרא ו, יח), וזאת תורת האשם (שם, ז, א), כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם", ואמרו בגמ' מגילה (דף לא, ב) בזמן שאין בית המקדש קיים וכו', כבר תיקנתי להם סדר קרבנות, כל זמן שקוראין בהן מעלה אני עליהן כאילו מקריבין לפני קרבן ומוחל אני על כל עונותיהם.

והנה יש לדון בזמן הזה, באדם שנוולד לו בן או בת ורוצה לעסוק בתורת הילדת, באיזו פרשה יקרא, ולפום ריהטא היה נראה לומר דעשיר ילמד תורת קרבן עשיר, ואילו העני ילמד תורת קרבן עני. אולם היותר נראה שאף עני ילמד תורת קרבן עשיר, שהרי כל פטורו של העני מלהביא קרבן עשיר הוא משום שלא מצאה ידו, וזה הרי לא שייך כשלומד תורת הקרבנות, ושם כולם שווין אצל עשירות, ולכן כלפי תורת

בברכה הזאת היא הרפואה המיוחדת של העם היהודי הנימול בלבד".

לכשיצא ממנו, ביקשווהו התלמידים: ילמדנו רבינו מהי התשובה האמיתית לשאלה זו. ענה להם רבי יהונתן ז"ע: התשובה האמיתית היא, כי אומות העולם אינם נרפאים אלא במסגרת חוקי הטבע, מה שאין כן ישראל שהם בנים למקום, מעתידים ונרפאים בניגוד לכל כללי הטבע, ולפיכך מברכים אנו ברכה מיוחדת על רפואה זו "רופא חולי עמו ישראל"...

המאור הגדול (עמ' קיג)

הקרבנות צריך הוא ללמוד פרשת קרבן עשיר.

ולפי זה מיושב היטב מה טעם נכתב הפסוק של "זאת תורת הילדת" לאחר פרשת קרבן עשיר, שהרי כאשר באים ללמוד הפרשה של הקרבן ולקיים ע"י כך "זאת תורת הילדת", הרי בזה כולם עומדים בתורת קרבן עשיר.

משלחן רבי אליהו ברוך (להגאון רבי אליהו ברוך פינקל זצ"ל)

בני ישראל נרפאים בניגוד לכל כללי הטבע

וביום השמיני ימול בשור ערלתו (יב, ג).

פעם נשאל הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ ז"ע על ידי אחד הכמרים: מדוע חותמין אתם את ברכת הרפואה בתפילתכם במילים: "רופא חולי עמו ישראל", וכי אין הנכרים נרפאים כיהודים?

השיב לו רבי יהונתן ז"ע: "תנוח דעתך, בתלמוד (מגילה יז, ב) מבואר שנתקנה בקשת הרפואה בברכה השמינית – כנגד ברית המילה שניתנה ליום השמיני וזקוקה לרפואה. מובן, אם כן, שהרפואה האמורה

המקוה בא לטהר טמאים – ולא שאנו נטהר אותה

ורחץ במים וטהר וגו' (יד, ח).

שמעתי שיחה נאה מאת כ"ק מרן הגה"ק מסאטמר זלה"ה הגאב"ד פעהקת"ו, "המקוה בא לטהר טמאים, ואיך לא תבוש המקוה אשר נחוצה לטהר אותה", ולא תהיה כאותן בני אדם המחפשים התיירים שונים היתר אחר היתר לטהר את המקוה.

שו"ת מנחת יצחק (ח"ט סי' צד)

הסגולה הנפלאה באמירת תהלים כנגעים ואהלות

אדם כי יהיה וגו' לנגע צרעת והובא אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו הכהנים (יג, ב).

הרה"ק רבי דוד מטאלנא ז"ע היה מפרש ואומר: הנה דיני "נגעים" מצינו במשנה (נגעים פ"ג משנה א'): "הטומאה והטהרה בידי כהן, אומרים לו אמור טמא – והוא אומר טמא, אמור טהור – והוא אומר טהור", ופירש הרע"ב: "חכם ישראל רואה את הנגעים, ואומר לכהן, אף על פי שהוא שוטה, אמור: טמא, אמור: טהור". נמצא שהגם שאין הכהן מטמא והמטהר מבין דבר, מכל מקום כשאומר "טמא" חלה טומאה על המנוגע, וכשאומר "טהור" יצא המנוגע מטומאתו.

כזה ממש ביקש דוד המלך ע"ה על מזמורי התהלים שלו, שאפילו כשיאמרם אדם שאינו יודע ומבין בין ימינו לשמאלו, יתקבלו אותם בקשות לרצון ולרחמים לפני אבינו שבשמים, כאותו כהן עם הארץ שאינו מבין דבר ואומר "טמא" ו"טהור" ופועל בכך... ונמצא לפי זה שיש באמירת תהלים סגולה נפלאה... שכל האומרם אפילו שאינו מבין ועומד על סודם וכוונתם פועל בהם... בספר "טהרת יום טוב" (חלק יא אות כב) כתב רעיון נוסף בשם הרה"ק מטאלנא ז"ע, וזה לשונו: "סיפר לי הרה"צ מטאלנא שליט"א אדמו"ר בפילאדלפיה, בשם זקינו הגה"ק רבי דוד מטאלנא ז"ע, כי תהלים יש לו רק מספר ק"ג מזמורים, ו"מקוה" עולה יותר מזה, כי "מקוה" הוא מספר קנ"א. עד כאן". ולהכי הוצרך דוד המלך ע"ה לבקש שתהא אמירת תהלים כנגעים ואהלות, היינו שיטהרו מזמורי התהלים את האדם כאילו טבל במקוה אחר נגעים ואהלות... כי לולא בקשתו היה "חסר אחד" לטהרת המקוה... ודפח"ח

בעיקר הדבר כתב כיוצא בזה ב"צדקת הצדיק" להגה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין ז"ע (אות רח): "שמעתי דמאה וחמשים מקוה טהרה דים של שלמה (עי' עירובין יד, א), הם נגד מאה וחמשים מזמורי תהלים", וכבר נודע ומפורסם שבכל מקום שכותב רבי צדוק ז"ע "שמעתי" – הוא קבלה שקיבל מרבו הגה"ק רבי מרדכי יוסף מאיזביצא ז"ע (ליקוטי אב – הגדש"פ).

ונחתום בחידוש נפלא שכתב בספר אשל אברהם מהדעת קדושים (סי' רל"ח): "ל"ל שאין שום קפידא על אמירת מזמורי תהלים בלילה לכו"ע, כיון שקבע השי"ת שאמירת תהלים יהי חשוב כנגעים ואהלות, א"כ הרי זה כלימוד משניות שזמנו בתחילת הלילה" וכו' עכ"ל.

לילזת שישי ושבתי זה אור החיים המבואר

אור החיים המשובח
תמצית עשירה מסדורי הביאור 'מאורי אור'
וילקוט מאורי החיים
ביאור משובח שזור באומנות ביטוי המילים
'אור תורה' | 'תורת חיים'
הערות, ציונים ומקורות
עימוד מרהיב עין

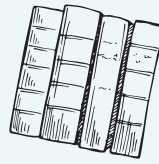
חיים של תורה

אור החיים המבואר
10 כרכים של מחקרים נצחיים:
הביאור המקיף על כל ספרי האור החיים הקדושים
'מאורי אור' - מאד ענייני הלמוד
'מאורי החיים' - מקורות מחולל
ביאור רש"י
עימוד מרהיב עין

ארה"ב: 437-0054 (718) | אירופה: 0176-8806-44-20
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

בתפילה שיעזור לו. אין אף אחד בעולם שיכול לעזור. רק הוא. ביום סגרירי אחד, בחודש אדר א', באותו יום שבו מבקש בית הדין לקבוע עוד דיון משמעותי מאוד בתביעה, מקבל ידידי טלפון ממספר לא מזוהה.

הוא עונה לשיחה, ומעבר לקו נשמע קולו הבס של פקח מעיריית ירושלים. זה מבשרו בשמחה לא מוסתרת, כי הוגשה נגדו תלונה על פינוי פסולת בנייה באתר לא מסודר.

ידידי מגרד בפדחתו ולא מצליח להבין, מה לו ולפסולת בנייה? הארגון שלו ממוקם בבניין משרדים חדיש ומרווח, שבנייתו נסתיימה לפני מספר שנים, וכל שיפוץ לא מבוצע בו בימים אלו. ידידי מנסה להבהיר לפקח את העובדות הפשוטות הללו, אך כדרכם של פקחי עירייה אשר לעולם אינם טועים, הוא מבהיר כי ברי לו שהפסולת שייכת לו, והדבר כלל לא נתון לוויכוח.

**בצעדי דיקוד פנה
ידידי אל השכונה
המרוחקת בה שכנו
משרדי הארגון
בעבר. שם בסמוך
המתינה לו ערימת
פסולת, שבתוכה
מוכנה עבודת תיקיית
ניילון, ומתוכה
מזדקרים בגאון
המסמך המבוקש,
ועוד כמה וכמה
מסמכים הקשורים
להעסקתו של אותו
עובד לשעבר, מה
שייתר לחלוטין
את המשך הדיונים
בבית הדין**

כאשר ידידי מנסה להבין מניין לו לפקח הנחרצות הזו, הפקח מגלה את אזנו כי העירייה מצאה לה מי שיחטט בין הערמות, עד שמצאו כמה מסמכים שנשאו את שמו של הארגון.

התברר שהתלונה היא על הכתובת הישנה של הארגון, מקום בו היו משרדי הארגון ממוקמים בטרם היכנסם לבניין החדש הנוכחי. אבן נגולה מעל לבו, והוא מסביר לפקח בטוב טעם, שהוא פינה את הנכס כבר לפני כמה שנים ויש לו הוכחות מסודרות על כך. הפקח ממשיך להקשות: "הרי יש בידנו ניירות המוכיחים שזו פסולת שלך."

מה אתה חושב, שאני משועמם? תביא לי כתובת שלך ואני אשלח לך את המסמכים שמצאנו."

ידידי מוסר את הכתובת. עובר זמן מה, ועוזרו של ידידי מתקשר אליו, היסטרי כולו. "מאיפה השגת את זה?"

את זה? "מה זה 'זה'?" מאיפה השגתי את זה?" "נ, את מה שהגיע אליי", עונה העוזר המסור.

ידידי מתחיל להסביר לעוזרו, שהוא בכלל לא מאושר עם המסמכים שהגיעו. לא מספיק לו עם התביעה של העובד, והנה עכשיו נוחת עליו פקח של העירייה, שגם לפניו הוא יצטרך להצטדק עד שיבינו שהוא אזרח שומר חוק.

"כבוד המנהל!" כאן עובר העוזר מטון גבוה לצרחה של ממש... "האם כבודו יודע מה יש במסמכים שנשלחו אלינו? לא פחות ולא יותר, מאשר העתק מההסכם המקורי שכל הארגון מחפש כבר כמה שנים, 'המסמך הראשון'! לפיו נוכל להוכיח לבית הדין, שאין כל שחר לתביעתו המנופחת של התובע."

לידידי היה ברור שמסמך חשוב זה קיים היכן שהוא, אך למרות כל המאמצים, לא הצליח לאתר את מיקומו בין עשרות הקלסרים שבמשרדי הארגון.

הדיונים נמשכו כמה שנים. ידידי מנסה להוכיח את צדקתו, ונאלץ לשם כך לעשות שימוש במסמכים שהציג התובע בבית הדין, ולהוכיח מתוכם כי התובע מנסה לעשות עושר ולא במשפט, ולזכות בהון לא לו. גם הדיינים אינם תמימים. הם קלטו את רוח הדברים, אך ללא הוכחות, לא ניתן לדחות את התביעה. לאורך כל הדרך ביקשו הכול לראות בעיניהם את המסמך הקובע, המכונה 'המסמך הראשון'.

מספר הרה"ח ר' מרדכי מלאכי שליט"א:

ידידי משמש כבר עשרות שנים כמנהל מצליח של ארגון חסד רב זרועות, אשר מטבע הדברים מעסיק עובדים רבים בדרגות שונות.

באחד הימים קפץ עליו רוגזה של תביעה מנופחת חסרת בסיס. אחד העובדים שסיים את עבודתו בארגון, הגיש תביעה בסכום של כמיליון ש"ח, בגין תנאי עבודה והטבות שונות, שלדבריו נשללו ממנו במהלך שנות עבודתו. ככל הנראה, התובע תכנן את התביעה שנים רבות קודם לכן, והכין את המסמכים והעילות שבאמצעותם הוא יתבע את המוסד בבוא היום.

לא כן המוסד, אשר אמנם מתייך כל מסמך, אך לא בצורה כה מסודרת ואדוקה, המאפשרת למצוא בקלות כל פיסת נייר של כל אחד מעשרות העובדים הקבועים והמתחלפים במשך השנים. כך קרה, שלמרות שהתביעה היתה משוללת יסוד לחלוטין, היה ידידי במצב מאוד לא נעים, בהגיעו לבית הדין.

התובע שולף מסמך אחר מסמך להצדיק את תביעתו, ואילו לידידי חסר המסמך החשוב ביותר, והוא חוזה ההעסקה, עליו חתם העובד עם קבלתו לעבודה. החוזה הזה, שבו רשומים בצורה מדויקת תנאי העבודה והשכר עליהם חתם העובד בעצמו, עשוי לשמוט לחלוטין את הבסיס לתביעה.

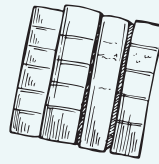
לידידי היה ברור שמסמך חשוב זה קיים היכן שהוא, אך למרות כל המאמצים, לא הצליח לאתר את מיקומו בין עשרות הקלסרים שבמשרדי הארגון.

הדיונים נמשכו כמה שנים. ידידי מנסה להוכיח את צדקתו, ונאלץ לשם כך לעשות שימוש במסמכים שהציג התובע בבית הדין, ולהוכיח מתוכם כי התובע מנסה לעשות עושר ולא במשפט, ולזכות בהון לא לו.

גם הדיינים אינם תמימים. הם קלטו את רוח הדברים, אך ללא הוכחות, לא ניתן לדחות את התביעה. לאורך כל הדרך ביקשו הכול לראות בעיניהם את המסמך הקובע, המכונה 'המסמך הראשון'.

אחרי כמה וכמה דיונים הגיע השלב המכריע. הדין שבו יצא הפסק לאור. ידידי אובד עצות ותוהה, מהיכן ימציא את המסמך החד משמעי, לפיו אינו חייב מאומה לתובע. מסמך שנחתם לפני שנים רבות. הן הוא כבר עשה כול שביכולתו. נראה שיש כאן משהו שמימי, שגרם להיעלמות המסמך מתוך המשרד המסודר. בשלב זה הוא עוזב את כל ההשתדלויות ופונה לבורא עולם המפענע נעלמים,

המשפט העברי ולהוכיח את יחודו של השולחן ערוך שפוסק ע"פ תורת ה' יותר משאר הספרים."

ואכן ביום המיועד ישבו משתתפי הכינוס, שופטים ועורכי דין, והאזינו להרצאתו של יו"ר ההתאחדות מיסטר הנרי גולדמן שדן בהבטים המוסריים של החוק האנגלי, ולפתע נראה הרב בפתח האולם. הזדרזו המארגנים וקיבלוהו בכבוד, כשבליבם תמיהה רבתי מדוע נענה להזמנתם. כשביקש לשאת דברים גדלה תמיהתם שבעתים, אך כמתבקש מכללי הנימוס, שינו את התוכנית וכיבדוהו לדבר. בכדי להמחיש למשפטנים את חכמת התורה ויתרונה ההגיוניים, החל הרב בסיפור על שני שכנים שהתווכחו ביחס לשטח המשותף להם. והאריך בטיעונים השונים שהעלו הצדדים, ובהבטים המשפטיים של הסוגיה.

כשסיים את הדיון ביקש מהמשתתפים לכתוב את סיכום הנידון. ואכן, נענו היושבים וערכו סיכום על הסוגיה המשפטית שהרצה בפניהם. בטרם התחילו לכתוב, פנה אליהם הרב וביקש שינסו לתמצת ככל יכולתם את הנידון המדובר.

כשהציגו את סיכום הדברים, התברר שבממוצע מילא כל אחד מהמשתתפים שני דפים של צדדי הסוגיה כשהמאריכים אף הגיעו לכדי שלושה דפים. הציג רבי יחזקאל בפניהם את הסיכום הקצר ביותר ואמר: "ראו, זהו התקציר הכי מתומצת המשתרע על עמוד ושליש, ועתה אקרא בפניהם נידון זה בצורה מתומצתת". הקריא להם קטע גמרא קצר עם דברי ה"שולחן ערוך", והסבירו. לתדהמתם נוכחו המשתתפים לדעת שבמילים הספורות של הגמרא וה"שולחן ערוך", כלול הנידון המדובר.

הקהל שזו לו הזדמנות ראשונה בה חווה לימוד גמרא, התפעל ביותר, ומיד נשמעה דרישה מתוך הציבור ליסד שיעור תורני שיעסוק בנושאי משפט.

ענה להם הרב שדרכה של תורה שאף בלימוד נושאים אחרים מתחדד ההגיון המשפטי בכור ההלכה התורנית ובכך נהפך למוכשר יותר ויותר.

כשהגיע רבי יחזקאל לביתו הוסיף ואמר לבני ביתו: "יתר על כן בתורה טמונה סגולה מיוחדת שכל מי שנשמתו היתה במעמד נתינת התורה בהר סיני יוכל להבינה ולהנות מנועם וחכמת התורה, בתנאי שרק יעשה מאמץ קל להשתתף בשיעורי תורה המרחיבים ליבו ודעתו של אדם".

תופעה זו שכל אדם יכול להבין את התורה נובעת מגדלות התורה. שהלא ככל שדבר הינו נצרך הריהו יותר מצוי, וכפי שכותב ה"חובת הלבבות" שלמשל אויר לנשימה שהוא צורך בסיסי לכל, הרי הוא מצוי תמיד. דברי אוכל שאף הם צורך בסיסי הינם ברי השגה אולם פחות מאויר, וכן הלאה. ועל כן התורה שהיא חיינו מאחר והיא צורך בסיסי לכל אדם, טמן בה הקב"ה יכולת לכל אדם להבינה שהלא דבר שהוא צורך קיומי הריהו זמין לכל אדם.

עומדים אנו בסיומו של סדר מועד שבו נוכחנו ונתקלנו במושגים שלא היו נראים כברי השגה. בע"ה אף כשאנו מתחילים כעת את סדר נשים ומסכת יבמות, נלמד מושגים חדשים רבים, וכך דף אחר דף נתקדם ונסיים בעזרת ה' את סדר נשים כולו ונזכה להתחיל סדרים אחרים ולסייםם אמן.

(מאורות דף היומי)

ידידי מנתר ממקומו. הוא חוזר חיש אל הפקח ואומר לו, "אין בעיה עם הדו"ח, רק תדאג שלא יפנו את האשפה מהמקום. אני תיכף מגיע לטפל בעניין בעצמי!"

בצעדי ריקוד פנה ידידי אל השכונה המרוחקת בה שכנו משרדי הארגון בעבר. שם בסמוך המתינה לו ערימת פסולת, שבתוכה מוכנה עבורו תיקיית ניילון, ומתוכה מזדקרים בגאון המסמך המבוקש, ועוד כמה וכמה מסמכים הקשורים להעסקתו של אותו עובד לשעבר, מה שייתר לחלוטין את המשך הדיונים בבית הדין. מתוך פליאה רבתי נכנס ידידי בשערי המבנה ופנה למנהל המוסד ששוכן בו כיום, ושואל לפשר העניין. המנהל לוקח אותו לסויר קצר בבניין, ומלווה אותו לכיוון חדר שמשמש כמחסן. מתברר שכאשר הארגון עבר דירה, הוא הותיר במקום בטעות מחסן עמוס בקרטונים עם נייר...

"אם כן", שואל ידידי, "למה הושלכה כעת בדיוק הניילונים הספציפית הזו?" "כי היא לא היתה בתוך קרטון..."

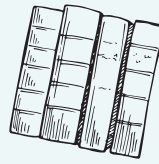
כך סיבב מסבב כל הסיבות, שניילונים זו שהעלתה אבק במשך שנים, תושלך החוצה בדיוק ביום המתאים, יחד עם פסולת בנייה, כדי שהפקח ישים לב אליה, וכך קיבל ידידי את הטלפון המופלא ברגע הנכון לו, שנים אחרי שעזב את המקום. ברוך השם.
(גליון השגחה פרטית תזריע פ"ב)

ביום המיועד ישבו משתתפי הכינוס, שופטים ועורכי דין, והאזינו להרצאתו של יו"ר ההתאחדות מיסטר הנרי גולדמן שדן בהבטים המוסריים של החוק האנגלי, ולפתע נראה הרב בפתח האולם. הזדרזו המארגנים וקיבלוהו בכבוד, כשבליבם תמיהה רבתי מדוע נענה להזמנתם. כשביקש לשאת דברים גדלה תמיהתם שבעתים, אך כמתבקש מכללי הנימוס, שינו את התוכנית וכיבדוהו לדבר. בכדי להמחיש למשפטנים את חכמת התורה ויתרונה ההגיוניים, החל הרב בסיפור על שני שכנים שהתווכחו ביחס לשטח המשותף להם. והאריך בטיעונים השונים שהעלו הצדדים, ובהבטים המשפטיים של הסוגיה.

אחד מפלאיה של התורה הוא שכל אדם יכול להבינה. הקב"ה טמן בה סגולה, שכל המשתדל להבינה, ישיגה. כל מי שניסה ללמוד אי פעם סוגיה, זכה להרגיש את התחושה הנפלאה הזו של "יגעת ומצאת תאמין".

דוגמה לכך על פי מעשה שהיה: הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל שימש בראש בית הדין של לונדון שנים רבות. מתוקף מעמדו היו נוהגים להזמין לכל אירוע יהודי ציבורי שאירע בלונדון. למותר לציין שרבי יחזקאל לא היה משתתף בכל אירוע שאליו הוזמן.

אך בין ההזמנות הרבות שהונחו על שולחנו של הרב היתה גם הזמנה להשתתף בטכס פתיחת שבוע עיון של המשפטנים העבריים באנגליה. כמובן שבני ביתו הופתעו לשמוע כי הרב מתכוון להשתתף בטכס זה וכשהשמיעו פליאתם ענה להם הרב "כיון שציבור יהודי זה עוסק במשפט האנגלי חובה עלי כרב להטעים מנועם צוף

הלך ר' איטשע, שם נפשו בכפו, וביום אחד קבר שש עשרה גוויות. לאחר שגמר, נכנס אל השפת אמת ואמר: "הרבי הבטיח לי עולם הבא, ואולם אני רוצה גם עולם הזה".

השיב לו השפת אמת: אכן מגיע לך, ומה תבקש. ענה בתמימות, שאינו חפץ בכסף או בכבוד, ואינו מבקש אלא שירששו הרבי להלביש לו הקיטל בכל פסח לפני הסדר...

חסיד תמים מתושבי העיירה גור בשם ר' איטשע צעלקע, הנודע בכינויו ר' איטשע גרוינמס, היה לו הזכות מדי שנה להיכנס לחדרו של השפת אמת לביל הסדר ולעזור לו בלבישת הקיטל.

חזקה זו הגיעה לו עקב מעשה שהיה: בעת שהשתוללה מגפה בעיירה גור שהפילה חללים רבים מילדי ישראל, גזרה הממשלה לשרוף את כל הגופות, במקום לקבור אותם כדי למנוע התפשטות המגפה. ציוה השפת אמת להכריז, כי מי שיקבור את גופות הילדים היהודים, מובטח לו שהוא בן עולם הבא.

הלך ר' איטשע, שם נפשו בכפו, וביום אחד קבר שש עשרה גוויות. לאחר שגמר, נכנס אל השפת אמת ואמר: "הרבי הבטיח לי עולם הבא, ואולם אני רוצה גם עולם הזה". השיב לו השפת אמת: אכן מגיע לך, ומה תבקש. ענה בתמימות, שאינו חפץ בכסף או בכבוד, ואינו מבקש אלא שירששו הרבי להלביש לו הקיטל בכל פסח לפני הסדר. השפת אמת הבטיח לו את הדבר. ומאז מדי שנה היה נכנס ר' איטשע לחדרו של הרבי ומסייע לרבי בלבישת הקיטל.

בעיצומה של המלחמה התקיימה פעולה צבאית במבצר הימי של רוסיה 'פורט ארתור' שהסתיימה בתבוסה קשה עם קיפוח חייהם של עשרות אלפי חיילים, שם החלה מפלתם הסופי של הרוסים ומשטח הצאר...

וסיפר, שביליל הסדר האחרון, בשנת תרס"ד, תוך כדי לבישת הקיטל, שמעו נאנח ואומר: "אני מקבל מכתבים מהחזית, מצויים שם עשרת אלפים חיילים יהודים, וכל בקשתם היא להגיע לקבר ישראל, וא"כ איך אפשר לגשת ולערוך את הסדר? מי יכול לשאת בצער זה? אין בכוחי לשאת זאת יותר".

ובשנה ההיא בערב פסח, בעת ששרף את החמץ, פנה השפת אמת לחתנו הרה"צ מבענדין ואמר "זאל שוין מקויים ווערען וכל הרשעה כולה כעשן תכלה" - [מי יתן ויקויים כבר הנאמר וכל הרשעה כולה כעשן תכלה]. והרב מבענדין הזכיר זאת פעם בדרשתו לשבת הגדול, והשווה את המסופר על החידושי הרי"ם שאמר בשעה שהלך עם הגר לבדיקת חמץ 'אש לפניו תלך ותלהט סביב צרי' (תהלים צז, ג), ופירש הרבי, שבכח ההתלהבות ישרפו כל הרשעיות.

לשולחנו של השפת אמת הגיעו בימי המלחמה אגרות שנשלחו מהחזית על ידי אברכים ובחורים מחסידיו שנתפסו לעבודת הצבא, ובהן היו מקוננים על מצבם ועל סבלם הקשה ועל הנסיונות

התחיל האופה לצעוק חמס: שקרנית היא זו! אין אני חייב לה אלא עשרים נפוליון ואיך היא מעזה לתבוע ממני שלשים נפוליון. שמע רבי שמואל ואמר לו: עשרים נפוליון אתה מודה שהנך חייב לאשה אומללה זו, ובכן, הנני נותן לך זמן מוגבל עד יום המחר, בשעה זו ובמקום זה, שתביא את הכסף במלואו.

המגיד הירושלמי, הגאון רבי בן ציון יאדלר זצ"ל, מספר בספר זכרונותיו 'בטוב ירושלים' (עמוד שנח): זכורני מעשה, כשאמי מורתי, הצדקנית מרת מלכה ע"ה, היתה מוכרת קמח לאפיה, כשר לפסח, היה בירושלים אופה אחד, שמלבד עיסוקו במלאכת האפייה היה עוסק גם במכירת חלב, ואותו אופה היה חייב לאמי סכום כסף גדול של עשרים נפוליון תמורת הקמח שסיפקה לו, אלא שהוא סירב לשלם.

מאחר ואותו אופה היה איש אלים, ואיש לא הצליח להציל עשוק מיד עושקו, פנתה אמי להגאון רבי שמואל סלנט זצ"ל, רבה של ירושלים, וסיפרה לו את כל מעשיו של האופה המתאכזר עליה ומסרב לשלם לה את חובו. שמע רבי שמואל את טענותיה, הזמין אליו את האופה ופנה אליו בתקיפות: מדוע אינך רוצה לשלם את שלושים הנפוליון שאתה חייב לה עבור הקמח?

התחיל האופה לצעוק חמס: שקרנית היא זו! אין אני חייב לה אלא עשרים נפוליון ואיך היא מעזה לתבוע ממני שלשים נפוליון. שמע רבי שמואל ואמר לו: עשרים נפוליון אתה מודה שהנך חייב לאשה אומללה זו, ובכן, הנני נותן לך זמן מוגבל עד יום המחר, בשעה זו ובמקום זה, שתביא את הכסף במלואו.

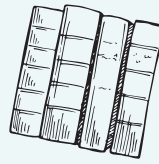
למחרת לא בא האופה בשעה שסיכמו. לא נרתע רבי שמואל סלנט ממנו ושלה לומר לו: דע לך כי מעולם לא התחלתי בענין שלא סיימתיו, ואף את העניין הזה אשלים על הצד היותר טוב, ובכן, אם אינך מביא את הכסף תיכף ומיד אשלח להכריז בכל ירושלים שסחורתך אסורה לחלוטין וכן שאסור לצרף אותך לכל דבר שבקדושה. אך שמע האופה את דברי הרב החדים והנחרצים, ומיד הופיע עם הכסף בשלמותו.

♦♦♦

על הפסוק (דברים א טז): 'וְאִצְוָה אֶת שְׁפָטֶיכֶם בְּעַת הַהוּא לֵאמֹר שְׁמַע בֵּין אֲחֵיכֶם וּשְׁפָטֶתֶם צֶדֶק בֵּין אִישׁ וּבֵין אָחִיו וּבֵין גֵּר', מפרש רבינו האור החיים הקדוש, שכוונת הפסוק באומרו 'לאמור' היא שיש כאן ציווי לשופטים, שיש פעמים שעליהם 'לאמור' את הטענות שיש בדין תורה שהובא לפניהם, והוא כמו שמסופר בתלמוד הירושלמי (סנהדרין פ"ג ה"ח), שרב הונא בראותו טענה שיכול אחד הצדדים לטעון, והוא אינו יודע לטעון זאת, היה רב הונא עצמו טוען זאת עבורו ומלמד אותו טענה זו, כמו שנאמר (משלי לא ח) 'פֶתַח פִּיךָ לְאֵלֶם: וְהוּא מֵה שֶׁרָמַז בְּתִיבַת 'לֵאמֹר', כִּי עליו לאמר, לבל תהיה האמת נעדרת וישפוט צדק.

(ספיר ויהלום פר' דברים פ"א - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הצאר. ישב באותה עת בנו בכורו של הרבי, הרה"ק האמרי אמת' זיע"א, בצוותא עם מקורבו הרה"ח ר' שלמה'לי קאצקער [אביו של המשב"ק ר' בונם לייבל], וכשהגיעה לאזנו השמועה ההיא, תפס את ראשו בשתי ידיו וזעק "אוי וויי". התפלא בפניו ר' שלמה'לי על הבעת הכאב, בפרט שהאווירה היתה בעד תבוסת הרוסים כנ"ל. אמר האמרי אמת' "דאס מיינט מען אונז" [-הלא זה מכון אלינו]. בשעת מעשה היו דבריו נראים כחידה ללא פשר, אבל כעבור תקופה קצרה והשפת אמת חלה ונשבה ארון הקודש, הבינו חסידים כי ראה בשינוי המתחולל במלכותא דארעא, כסימן על העתידות לגבי הנהגת עם קודש.

לא הספיקו היהודים בפולין לשקוט מצרת המלחמה, והנה קפצה עליהם צרה חדשה. הימים היו בתחילת המהפכה הרוסית, אשר גרמה למהפך בסדרי החיים בערי המדינה, ע"י קבוצות פורעים שסובבו בין הערים והעיירות, וזרעו הרס ואבדון בכל מקום בואם. בנוסף ליהודים הרבים שנקטף פתיל חייהם ע"י הפורעים האכזריים, נשבר להמוני העם מטה לחמם. והצרה גדלה מצד הידיעה שבין המהפכנים היו גם אלו שמתוך העם היהודי, שנמשכו אחרי דמיונות שווא במעלת השיוויון ונרתמו למען נצחון המהפכה. היהודים האומללים התדפקו בפתחו של השפת אמת, וגוללו לפניו את מרירותם על מצבם הקשה, ולא מצא השפת אמת מנוח מצערו הגדול על מצבם הקשה של אחינו בני ישראל. ואז בתקופה ההיא חלה את חוליו האחרון.

(ספיר ויהלום פר' נצבים ע"ט - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

שעוברים עליהם מדי יום לשמירת המצוות. אך אגרת אחת גרמה לו קורת רוח, שנשלחה על ידי חסיד אחד שהיה תלמיד הרה"ק מאוסטרובצה, אשר תוכנה היה פלפול ארוך הסובב על דברי רבינו יונה. כן הגיעו מספר מכתבים מהחסידים בחזית, שסיפרו על אופן קיומם את המצוות במסירות נפש. כגון, כאשר לא היה להם שופר, אמרו במקום זה דברי התעוררות, ואיך שבנו סוכה בעיצומו של קרב, באספם קצת סכך מהיער והעמידוהו על שלש דפנות כדי לאכול בו כזית כהלכה. השפת אמת התבטא בראותו את המכתבים הללו, שעל זה נאמר 'העדותי בכם היום את השמים ואת הארץ', העדותי מלשון עדי דהיינו תכשיט, שאברכים כאלה מקשטים הם את השמים ואת הארץ.

וכך כתב ב'שפת אמת' (שבת תשובה תרל"ז) על הפסוק 'ואעידה בם את השמים וגו', 'ואעידה' לשון עדי וקישוט, כי בני ישראל עושין קישוטין לשמים וארץ.

במשך תקופת המלחמה עקבו היהודים בפולין במתיחות אחרי ההתרחשויות בחזית, כאשר בלב רבים היתה התקווה שתגיע סוף סוף מפלה לממשלת רוסיה אשר ממנה סבלה היהדות צרות צרורות במשך יותר ממאה שנים, והיו שמחים עם כל שמועה על כשלונות והפסדים שספג הצבא. אולם, כפי המסופר, השפת אמת נהג לפי הוראת חז"ל (אבות פ"ג מ"ב) הוי מתפלל בשלומה של מלכות, מה גם שחרד לגורלם של אלפי היהודים שנתפסו לצבא המדינה.

בעיצומה של המלחמה התקיימה פעולה צבאית במבצר הימי של רוסיה 'פורט ארתור' שהסתיימה בתבוסה קשה עם קיפוח חייהם של עשרות אלפי חיילים, שם החלה מפלתם הסופי של הרוסים ומשטר

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

נכה מתחילים
את היום!

ישירות למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

- ווארט יומי
- סיפור יומי
- הלכה יומית
- אור החיים הק'
- יומי • פניני אביר
- יעקב • זוהר יומי
- פניני הדף היומי
- זיכרון לצדיק

פנינים על הפרשה:

מהמעשים טובים - עושים לאדם לבוש לעזה"ב

והצרוע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרמים וראשו יהיה פרוע, ועל שפם יעטה וגו' (ויקרא יג מה). אפשר לרמז, דידוע דהמעשים טובים שאדם עושה בימי חייו, מהם עושים לו לבוש כדי להתלבש נשמתו בצאתה מן העולם הזה, וכמו שנאמר (בראשית כד א) 'ואברהם זקן בא בימים', 'והמלך דוד זקן בא בימים' (מלכים א' א א), וכשחוטא חס ושלום, פוגם באותו לבוש ונעשה לקרעים (זוהר ח"א רכד. קכט.). וידוע גם כן, שהשכינה על ראשו של אדם, כמו שנאמר (קהלת ט ח) 'שמן על ראשך אל יחסר'. וידוע גם כן, שכל עוד שהרשע ברשעו וטמאתו בו, תפלתו אינה מתקבלת, ותורתו ומצותיו שעושה בעודנו רשע, הפל הולך לסטרא אחרא רחמנא לצלן:

כשהאדם חוטא מסתלקים ממנו השכינה והנשמה וזהו שנאמר והצרוע אשר בו הנגע, דהינו שמצד מחמת העונות שבגדו שטמאים אותו כנגעים, צריך שידע שבגדיו יהיו פרמים, דהינו אם הקדים ועשה מעשים טובים קדם חטאו והתחילו באותו עולם לעשות לו לבוש, עכשו על ידי חטאו הבגדים יהיו פרומים, וראשו שהיה עליו שכינה, עכשו יהיה פרוע, גם הנשמה לא נותרה בו ונשאר ערם מכל. ועל שפם יעטה, דהינו צריך שיקסא שפתיו ולא יפתחם בתפלה בעודנו רשע, כי תפלתו נדחית והחיצונים לוקחים אותה, וזהו וטמא טמא יקרא, כלומר הטמא אם 'קרא' דהינו התפלל, לא קרא כי אם לטמא, דהינו הסטרא אחרא, כל מין למינו, והוא שלוקח תפלתו:

המחזיק ברשעותו בורח ממנו גם היצר הרע

כל ימי אשר הנגע בו, דהינו כל עוד שמחזיק ברשעו ולא רצה לשוב, יטמא טמא הוא, דהינו מוסיפין לו טמאה מלמעלה, שהחיצונים מתדבקים בו. בדרך ישוב מן הקדשה, לפי שהשכינה והנשמה מסתלקים ממנו וגם יצר הטוב ברוח יברח, אם כן נשאר בדרך, מחוץ למחנה ישראל מושבו, שאינו נמנה מכלל ישראל רחמנא לצלן: (פיתוחי חותם פרשת תזריע)

עסק התורה ומעשים טובים קרעים גזר דינו

זדים הליצני עד מאד, מתורתך לא נטיתי (תהלים קיט נא). הכונה היא, שהאדם שנודע עונו לרבים ואחר כך מתנהג בחסידות ועוסק בתורה בכל כחו, אף על פי שהוא כונתו לשם שמים ורוצה לתקן מה שקלקל, בני אדם הליצנים מתלוצצים עליו ואומרים, מה לו לזה שהוא עושה כחזיר, פושט את טלפיו ואומר ראו שאני טהור, והוא טמא ומטנף, כך עושה זה, מראה תמה ותחתיה ערמה, מראה נפש זכה ונטהרת, ותחתיה תעמל הבהרת. וכמו שאמר דוד המלך עליו השלום בעצמו (תהלים ג טז-יז) 'לרשע אמר אלהים מה לך לספר חקי ותשא בריתי עלי פיר', ואתה שנאת מוסר ותשלך דברי אחריו. וגם היצר הרע וגונדא דחמה דילה אומרים לו, כיון שנתפרסם קלונך לעין כל, מה מועיל לך התורה והמצוות שאתה עושה, כבר נכתם עונך ולא נשאר שום תקון, וכמו שכתוב (ירמיה ב

עצות וסגולות:

מלחמת היצר (ג)

מפתח לאדם שיחטא וישוב

וכך דרכם של סמ"ל ויצר הרע תמיד עם בני אדם, מראים להם ההנאה ומורידים להם לבאר שחת. ואף שכל אדם יודע ענש החוטא בידיעה גמורה, ואין ספק לחוטאים, אפלו הכי הם פותחים לו פתח שינצל מן הענש, שאומרים לו חטא ועשה תשובה, אחז בזה וגם מזה אל תנח ירך, ונמצא בדרך הנאת הגוף והנאת הנשמה. וכל מחשבותם לרע, כי כונתם להדיחו מדחי אל דחי מעברה לעברה עד שישתקע ואינו יכול לצאת משם (סוכה גב. שבת קה.). וכל דבריהם במרמה, מראים תמה ותחתיה ערמה, כמו עשו שהוא משרש הנחש שהיה מדבר עם אביו כמדבר בתמימות, והוא מלא ערמות (ב"ר סג י).

(שערי ארוכה)

מאיסור קל מביא לאיסור חמור

והנה יצר הרע רמאותו ידועה דמן הקל יביא אל החמור ומן הדבר שאין ידוע אסורו יביא לדבר שידוע אסורו (שבת קה.), כמו שאמר התנא עליו השלום (אבות פ"ד מ"ב) שמצוה גוררת מצוה ועברה גוררת עברה. (מעגלי צדק, אות למ"ד)

חז"ל עשו סייגים שלא יכשל בגוף העבירה

והנה רבותינו זכרונם לברכה עשו גדרים וסיגים הרבה, וכונתם זכרונם לברכה כדי שלא יבוא לעבר על גוף התורה, דכיון שיש גדר השומד המקום, יהא האדם נזהר שלא יבוא לידי מכשול, ואם לא יהיה האדם נזהר בגדר ויהא פורצו, יבוא לעקר גוף הדבר.

(פיתוחי חותם פרשת בראשית, ד"ה והנחש)

היצר מפתח רק על הסייגים

והנה יצר הרע אין רמאי ומסית ויודע לפתות כמוהו, בתחלה בא אל האדם ואומר לו, אלה התוספות, שהם הגדרים שהוסיפו חכמים, אם תעבר עליהם אין בכך כלום, אין חמור רק דבר שהוא כגוף התורה באמת, בזה הוי זהיר וזריז, אבל דבר שהוא תוספת אין בו דין וחשבון, והוא מבקש להדיחו מדחי אל דחי, כי כיון שמתחיל להטעימו טעם האסור, ממשיך עליו זהמתו ועושה בו כרצונו. ואם ישמע לעצתו ועובר ופורץ גדר, אחר כך ממתיק לו טעם גוף האסור של התורה, ומיד ישמע לו, כיון שטעם טעם אסור. וכשעובר על גוף האסור וטעם טעמא דאסורא, עברה גוררת עברה, עד שמשתקע ובא לידי כפירת ההשגחה (ישעיה כט טו), כמו שכתבו בעלי המוסר זכרונם לברכה, דמאחר שנטמע אדם בעברות, אומר לו, מי רואה לך ומי מעיד בך כשאתה עושה בסתר. ומי גרם לו כל זה, ההטמעה שנטמע בזהמתו.

(פיתוחי חותם שם)

היצר מפתח להנאה זמנית, תמורת הנאה עתידית

כשרוצים להניח הבלי עולם הזה ולהתעסק בתורה ובמצוות, היצר מתגרה בהם ואומר להם דעו שאתם מאבדים הטובה האמתית שאתם רואים מוכנת לפניכם ורודפים אחר טובה שהיא רחוקה וספק תשיגו אותה או לא, שהרי אתם רואים בעיניכם הארץ רחבת ידיים לפניכם וכל הנאות הגוף מצויין בה, ואין מונע ואין מעכב.

(פיתוחי חותם פרשת לך לך, ד"ה ויאמר ה')

(כב) 'אם תכבסי בנתר ותרבי לך ברית נכתם עונך לפני'. ודברים אלה מרשלים ידי האדם:

השב בתשובה לא ירא מן המתלוצצים עליו

באמת האדם החזק בידאית השם, ויודע שרש הדבר כי עסק התורה ומעשים טובים קורעים גזר דינו, לא ישוב מפני כל, אפלו כל בני העולם בפה אחד אומרים לו שאינו מועיל, אינו חושש לדבריהם ואינו מתרשל כלל. וזהו שאמר זדים הליצני, במלת זדים כלל בני אדם הליצנים וכלל יצר הרע וגונדא דחמה דילה, כלם נאספו ומתלוצצים עלי ואומרים מה מועילה התורה שאתה עוסק, וכבר נכתב ונחתם גזר דינך. ולא הטיתי און לדבריהם, ולא נתרשלתי כלל מעסק בתורה, וזהו שאמר מתורתך לא נטיתי, אפלו נטיה כל שהיא. כשהם מתלוצצים עלי, אני אומר, אמרו מה שתרגו, ואני על משמרת אעמדה, לא אטה ימין ושמאל:

(אלף בינה, תהלים קיט אות ז)

דוד המלך ע"ה מליץ טוב על ישראל שאין עושים כל כך מעשים טובים מחמת כובד הגלות

אפפוני חבלי מות ומצרי שאל מצאוני צרה וגוון אמצא (תהלים קטז ג). דהינו על ידי עון שבדי באים לי יסורין וצרה וגוון, ואני ידעתי כי עונותי גרמו אלה, ומבקש מלפניו יתברך שיהיו היסורין לטהר נפשי ולנקותה מעון. וזהו שנאמר צרה וגוון דהינו כשבאים לי צרה וגוון אני יודע שעונותי גרמו לי, ומבקש מלפניו שיהיו לטהרת נפשי, וזהו ובשם ה' אקרא אנא ה' מלטה נפשי להטהר ולהתנקות מעון, כי בזה יש לי שמחה ביסורין הבאים עלי:

חסד גדול הוא מה שעל ידי יסורים כאן בעולם מתכפרים העוונות

חזר ואמר חנון ה' וצדיק ואלהינו מרחם. בא להשלים ענין זה של היסורין, שחסד גדול ורחמים גדולים עושה הקדוש ברוך הוא בענין זה שעל ידי היסורין מכפר עונותיו של האדם, כי בזה עושה דין וחסד עם האדם. דין, מה שגובה הקב"ה מה שעושה בו מצד חובו, וחסד לאדם, שלא המיתו על עונותיו, וגם לא שמרם לו להפרע ממנו בגיהנם, וזה מצד רחמנותו יתברך:

וזהו שנאמר חנון ה' וצדיק, דהינו, בזה היסורין שמביא הקדוש ברוך הוא על האדם, עושה דין שגובה הקדוש ברוך הוא חובו, וחסד שלא המיתו וגם לא דנו בגיהנם. וזהו חנון וצדיק, חנון הוא החסד, וצדיק שעושה דינו בצדק. וזה הדבר משום דאלהינו מרחם ואינו חפץ במיתת האדם לא בעולם הזה ולא בעולם הבא בגיהנם, רק בשבוב מדרךיו ותיקו:

בקשת דוד המלך על אריכות גלות האחרונה

אי נמי, מה שאמר אהבתי כי ישמע ה', מדבר על הגלות הזה הארכה, שצפה דוד המלך עליו השלום ברוח הקדש שתהיה הגלות ארכה. וצפה שבני ישראל שיהיו באחרית הימים אינם ראויים לגאולה מצד שאין בידם מעשים טובים. אבל ראה צרת הגלות והאריכות שלה, והשעבוד והענוי והבזוי שסובלים בני ישראל, ולא נסוגו אחור לומר מה להם ולצרה הזאת, רק סובלים הכל בעבור שמו יתברך ובטוחים בו שיושיעם, ואפלו תהיה הגלות ארכה עד מאד, סוף סוף הגאולה תהיה: ומה שאין מסגלים מעשים טובים כראוי, אריכות הגלות וקשי השעבוד גרם הכל, כי אנוסים מצד הגלות הקשה והמרה והמעט שעושים במעשים טובים רב יחשב, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם

לברכה (שהש"ר ז ו) על פסוק 'ראשך עליו כפרמל ודלת ראשך כארגמן', הרש שביך כאלהיו בהר הפרמל, והדל שביך כדניאל דכתיב ביה (דניאל ה ז) 'ארגנא ילבש'. ויש להקשות, היכי דמי שיהיה הרש שבישראל כאלהיו והדל כדניאל. אלא הוא הדבר אשר דברנו, דאריכות הגלות וקשי השעבוד הוא הסבה שהמעט שעושים ישראל, הרבה יחשב:

וזה הדבר עצמו שבא דוד המלך עליו השלום לומר באהבתי כי ישמע ה', דעל ארך הגלות וקשי השעבוד הוא מדבר, אהבתי כי ישמע ה' אל קולי תחנוני ראשי תבות גימטריא 'על הגלות' [עם הכוללים], לרמוז דעל הגלות הוא מדבר. ומדבר על כללות ישראל שיהיו באחרית הימים ואומר אהבתי כי ישמע ה' את קולי תחנוני שאני מתחנן לפניו בגלותי שיראה בצרתי ובארך גלותי וגאלני, ואני מתחנן לו בשביל מעשים טובים שבדי, כי אני יודע שאין בידי מעשים טובים, רק אני מתחנן לו שהדבר שיראה בו וגאלני, הוא צרתי וארך גלותי:

וזהו שנאמר כי הטה אָזְנוֹ לִי, דהינו ראוי שיטה אָזְנוֹ לִי. ובנימי אקרא, כלומר מה שאני קורא לה שיגאלני, לא בשביל זכיות שבדי רק בשביל ימי שהם ימי צרה, ימי ארך הגלות והצרה. וזהו ובנימי אקרא, דהינו אני קורא לו כי אם בשביל ימי שהם ימי רעה, בשבילם אני קורא לה, לפי שימי הגלות ארכים וכלם ימי רעה וצרה. וזהו אפפוני חבלי מות ומצרי שאל מצאוני צרה וגוון אמצא, דהינו כל ימי הגלות כל הצרות האלה הקיפוני, ובשביל הצרות האלה אני בשם ה' אקרא ואמר אנא ה' מלטה נפשי, בשביל צרתי. וידעתי כי חנון ה' וצדיק, והגלות והצרות יהיו לי לכפרת עון, ואז אלקינו מרחם שירחם עלי וגאלני:

(בגדי השרד, מאמר 'הא לחמא עניא')

מי שאין בידו מעשים טובים חכמתו בטלה

אשרי תמימי דרך ההלכים בתורת ה' (תהלים קיט א). הנה אין רצוני לכתב הדקדוקים שיש לדקדק בכתובים, רק מתוך הפרוש יובנו הדקדוקים. כונתו בזה כמו שכתב התנא (אבות פ"ג מ"ז) אם אין חכמה אין יראה, אם אין יראה אין חכמה, דשנים אלו אחים שלא יתפרדו, דזה בלא זה אינו מועיל, דאם יש בו יראה בלא חכמה אף על גב דהוא ירא שמם בתכלית, אינו מגיע למדרגת החסידות, דאין בור ירא חטא ולא עם הארץ חסיד (שם פ"ב מ"ה). ואם גם כן יש בו חכמה בלא יראה אין בידו כלום (שבת לא.), דאפלו חכמתו מרבה ממעשיו אין חכמתו מתקיימת (שם פ"ג מ"ט), מכל שכן כשאין בידו מעשים טובים כלל דחכמתו בטלה ומבטלת:

זהו שאמר אשרי תמימי דרך, דהינו מקימים מה שאמר הכתוב (דברים יח ג) 'תמים תהיה עם ה' אלהיך', דכל מעשיו יהיו בתמימות עם ה', לא יטה ימין ושמאל, שתהיה יראתו יראת הרוממות. ולא שייך שיגיעו בני אדם לידיה ז', כי אם הלכים בתורת ה', דיראה בלא חכמה אינה יראה שלמה:

אף בשעת הליכתם בעיני העולם מחשבתם בתורה

ומה שאמר ההלכים, להורות דלעולם אינם מסירים דברי תורה מלבם, אפלו בשעת משא ומתן ובשעת אכילה ובשעת שיכבה, דבזה מקימים מקרא שכתוב (שם ו ז) 'ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך'. וזהו שאמר ההלכים, אפלו בשעת הליכתם בדרך אינם מפנים לבם לבטלה, כי אם מחשבתם בתורה. ומה שאמר בתורת ה', להורות דבעיני תורה לשמה:

(אלף בינה, תהלים קיט אות א)

מסכת יבמות דף כז-לג

מ"ג באיסור דרבנן

במשנה: שלשה אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות או אשה ובתה או אשה ובתה או אשה ובת בנה הרי אלו חולצות ולא מתייבמות וכו' (יבמות כח, ב).

הגר"י ענגיל בלקח טוב (כלל יג) דן במקום שתקנו חכמים לדון ענין מסוים כאילו הוא אסור, ואם היה איסור תורה באמת היה שייך בו צד היתר אך כיון שמדאורייתא הוא מותר נפקא מינה באיזו היכי תימצי חומרא, אם יש לומר שכיון שממנה נפשך צריך להיות מותר שאם הוא כדאורייתא הרי הוא מותר ואם אינו אסור הרי הוא מותר, או שמא יש לתפוס החבל משני ראשיו ולאסור. וכתב שענין הנושא הזה יתבאר מתוך הדוגמאות שהביא בראיותיו.

והוכיח מסוגייתנו שאין מתירים ממה נפשך, שמבואר בסוגייתנו שאם נפלו לפניו ב' אחיות יבמות, ואחת מהן אסורה לו מדרבנן, אסור ליבם גם את אחות זקוקתו ולא רק את האסורה לו מדרבנן. ואף שלכאורה היה ראוי מסביר להחזיר את האחות השניה מטעם ממה נפשך, שמדאורייתא הרי מותר לישא אחות זקוקה, וכל האיסור הוא רק מדרבנן, והרי לפי הגזירה דרבנן השניה היא כעורה ואינה זקוקה, וא"כ אחותה אינה אחות זקוקתו, אף על פי כן היא אסורה, הרי שאין להתיר בכחאי גוונא מכח ממה נפשך.

וביאר הטעם בזה בשני אופנים. האחד שחכמים עשו דבריהם רק להחמיר על דברי תורה, אבל לא להקל על דברי תורה, ועל כן אף שגזרו על השניות משום סייג עריות, רק להחמיר עשו כן שתהיה השניה אסורה להנשא, אבל לא עשו דבריהם להקל לענין שאם נפלה שניה ליבום לא תהיה בה זיקת יבום מדרבנן כמו שאין זיקת יבום בעורה דאורייתא, ולכן חשובה השניה שפיר זקוקה ליבום גם מדרבנן ולכן אחותה אסורה משום אחות זקוקתו.

[והא דקאמר בגמ' כיון דמדאורייתא רמיה קמיה וכו' אין הכונה דהשניה רק מדאורייתא רמי קמיה ולא מדרבנן רק הכונה דכיון דמדאורייתא רמיה קמיה א"כ ודאי לא באו חכמים להקל על דברי תורה ולומר דמדאורייתא לא רמיה קמיה, וע"כ גם מדרבנן רמיה קמיה ונמצא דפגע באחות זקוקתו].

לחלק, שאף על גב שמי שמל ולא פרע כאילו לא מל (שבת קלז:), מכל מקום אם יפרע יש מצוה במילה לבדה כמו בפריעה, וכיון שיש מצוה שלמה במילה מותר לו להניח את הפריעה לאחר. ולא אמרו שהמתחיל במצוה אומרים לו גמור אלא רק במצוה דומיא דקבורה, שאין המצוה רק הקבורה, ובהאי גוונא אמרינן דנקרא על שם הגומר. והביא ראה לזה, ששחיתת הקרבן בכהן אחד וזריקתו בכהן אחר, אף על גב דשחט ולא זרק לא הוי מידי, ולא אמרינן שאומרים לו גמור. ובשול"ת מחנה חיים (ח"א ס' קא) הביאו ודן בארוכה במה שהאריכו הפוסקים בענין מילה בשני מוהלים שאחד עושה המילה והשני הפריעה, ואם מותר לעשו כן בשבת, עיי"ש.

ועיי' בשול"ת צבי תפארת (ס' עד) שדן בדבר מי שהתחיל לקבץ מעות לצדקה, וככלות כוחו ביקש מאדם אחר להחליפו, והלה טען שאינו רוצה להחליפו כיון שהמתחיל במצוה אומרים לו גמור. ודן בצבי תפארת אם דין זה שהמתחיל במצוה אומרים לו גמור הוא מזכויות המתחיל במצוה שצריכים לחלוק לו כבוד ולא ליטלה ממנו אם הוא רוצה לגומרה, או שחיוב הוא עליו לגומרה וגם אם אינו רוצה מחייבים אותו לגומרה, ומסיק שלדעת הבבלי יכול לכבד לאדם אחר לגמור את המצוה, עיי"ש.

המתחיל במצוה אומרים לו גמור

בגמ': בעלת הגט ובעלת מאמר איזו מהן קודמת (יבמות כז, ב).

בגמרא דנו בבעלת הגט ובעלת מאמר איזו מהן קודמת, בעלת הגט עדיפא משום דאתחיל בה בחליצה או דלמא בעלת מאמר עדיפא משום דקרובה לביאה, ומסקינן דכי הדדי נינהו. וכן נפסק בשו"ע (אה"ע ס' קע ס"ז) שחליצת הצרה פוטרת לבעלת הגט לגמרי, ולבעלת המאמר מחליצה, וצריכה עוד גט למאמרה. ומשמע שאין סדר בדבר ויכול להקדים את הגט או את המאמר כרצונו. והקשה בבית מאיר (אה"ע ס' קע ס"ב) ממה שכתב הרע"ב (יבמות פ"ג מ"ה) לענין המבואר במשנה שם (ולהלן כט). ששלשה אחין שנים מהם נשואים שתי אחיות ואחד מופנה מת אחד מבעלי אחיות ועשה בה מופנה מאמר ואחר כך מת אחיו השני מוציא את אשתו בגט ובחליצה ואשת אחיו בחליצה, וכתב הרע"ב שבתחילה נותן לה את הגט ואחר כך חולץ לה, וכתב בבית מאיר שהטעם הוא כיון שיש חשיבות לגמור המצוה כמו שאמרו (עיי' סוטה יג, ורד"ק יהושע כד לב) שאין המצוה נקראת אלא על שם גומרה, והטעם הוא כיון שיש חשיבות מיוחדת לסיום המצוה. ולכן ראוי לסיים את המצוה בחליצה שהיא מן התורה ולא בגט שאינו נצרך בענין זה אלא מדרבנן. ולפי זה הקשה בבית מאיר שגם בנידון סוגייתנו ראוי להקדים מטעם זה אם הגט ולסיים בחליצה כדי לסיים בדבר שהוא מדאורייתא. וישיב בבית מאיר, שאין ענין זה שייך אלא באשה אחת שצריכים לקיים בה גם גט וגם חליצה, אבל בסוגייתנו שאשה אחת ניתרת בגט ואחרת ניתרת בחליצה, אין ענין להקדים או לאחר מצוה אחת על פני האחרת, שאין שייכות למה שעושים בזו עם מה שעושים באחרת.

ובטעם חשיבות גמור המצוה כתב המהר"ל בגור אריה (דברים ח א), שבגמור המצוה נעשית, כמו מי שבנה בית, שבגמור הבנין אז נקרא בית, וקודם גמור אין שם מצוה עליו. ולפיכך אומרים לו גמור המצוה. וכתב לפי זה שאין להיות אחד מל והשני עושה פריעה, שהרי אומרים למי שעשה את המילה גמור המצוה ועשה גם הפריעה. אך כתב שיש

והביא לזה ראייה מסוגיתנו שאמרו לענין מי שנפלו לפניו ב' אחיות מב' אחין והאחת איסור מצוה, הדין הוא שגם השניה חולצת ולא מתייבמת. ואמרו סד"א דליקום איסור המצוה במקום איסור ערוה ותתייבם (אחותה) קמ"ל, ופר"ך ותתייבם, ומשני דכיון דמדאורייתא רמיה קמיה קפגע באחות זקוקתו, וסד"א דמשום מצוה עבוד רבנן קמ"ל, ומבואר בזה שאין שום צד כלל לומר שאחותה מותרת מכח ממנה נפשך, ולא הוצרכה המשנה כלל להודיע חידוש זה, וכמו שהקשו דפשיטא שאינה יכולה להתייבם, והתרג' תירץ רק שכיון דיש באחותה מצות יבום מה"ת על כן ס"ד שמשום ביטול המצוה עשו רבנן איסור מצוה כאיסור ערוה כדי שתתקיים מצות יבום באחותה וכפירש"י שם, ומבואר שבמקום שאין שם ביטול מצוה פשוט גם להתרג' שאין אומרים ממה נפשך להתיר בדרבנן.

אך בשו"ת בן פורת (ס' ג) הביא מהמקור חיים (ס' תמז) שחולק בזה וסובר שיש לומר ממה נפשך בדרבנן, שכתב שאין ראוי להחשיב חמץ בפסח כדבר שיש לו מתירין ולא יועיל לו ביטול מוחמת מה שאחר הפסח יהיה היתר לאיסורו, כיון שכל הדין שדבר שיש לו מתירין אינו בטל אינו אלא מדרבנן, והרי מדרבנן גם אחר הפסח יוצרך לביטול ולא יהיה לו היתר, ועיי' במקור חיים מה שכתב בזה מאיזה טעם כן דגים את החמץ בפסח כדבר שיש לו מתירין. הרי שנקט המקור חיים שיש לומר ממה נפשך בדרבנן, שכיון שמדאורייתא דבר שיש לו מתירין יש לו היתר, ורק מדרבנן הוא אסור, הרי לענין דרבנן יש לדון את איסורו של החמץ אחר הפסח כאילו היה איסור דאורייתא. אך לפי המבואר בסוגייתינו שאין לומר ממה נפשך בדרבנן, שפיר חשיב חמץ בפסח כדבר שיש לו מתירין, כיון שמה שאחר הפסח החמץ אסור מדרבנן אינו נחשב לאיסור לענין זה.

וע"ע שו"ת מהרש"ם (ח"א סי' לו וח"ב סי' קס) מה שכתב בזה, וחידש שבדרבנן אין לדון ממה נפשך כיון שדרגות דרגות יש באיסורים דרבנן וכמו שכתב בתבואות שו"ר (סי' טו סק"א).

בגמ': כל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת
(יבמות כט, ב).

בשׁו"ת מנחת יצחק (ח"ב סי' עח) נשאל בדבר בעל בית אחד שבא עם שטף הפליטים מארץ אונגארן, וכשעברו את הגבול בין אונגארן ואויסטריא בין סכנות גדולות, פתאום פרצה בהלה בין גונבי הגבול, כי חשבו שטעו בדרכם, ועדיין הם נמצאים על אדמת הדמים, ולפי דמיונם כבר היו מוקפים משוטרי הגבול ההונגרי, ובעת ההיא היה דבר זה ממש סכנת נפשות, ובעת הבהלה ההיא נדרה אשתו נדר שאחר שיצאו מהסכנה ההיא וינצלו מכל צרה וצוקה, תתן את כל תכשיטיה לצדקה. ובתוך הבהלה לא שם בעלה לבו לדבריה, ולא השיב לה ולא כלום, אך אחרי שעברה שעה קלה ראו שכבר עברו אז את הגבול בשלום, וגער עליה בעלה על מה נדרה כן, והפר לה את נדרה. ואחר זמן אמרו לו שאין מועלת הפרתו, כיון שנדרה בעת צרה, ונדר בעת צרה אין לו הפרה. ונפשו בשאלתו אם נדרה נדר אם לא.

והנה בגידון זה דן בשׁו"ת נודע ביהודה

תפקידו ביום ב' טבת תש"ט בקרב על רפח. תעודה זו נכתבה מהממשלה בכתב סת"ם על קלף. וזש"ק אין להם. ושאל אותה אם יש אח לבעלה והשיבה שהיה לו אח אחד בקובנה בשמו גרשון אברמוביץ ונרצח מהנאצים ימ"ש, וכך נודע לה מפי הורי בעלה הדרים כעת בפאריס המתאבלים ומאוננים על שני בניהם שנקטפו מהם - האחד גרשון הנרצח מהנאצים והשני אליהו שנפל על קרב ונשארו בלי זש"ק.

והחלקת יעקב בבררו ענין זה קיבל מכתב מאדם נוסף וז"ל, לפי בקשתו הטלפונית הנני להעיד ולאשר בחתימת ידי על הבחור גרשון בר' יעקב אברמוביץ מעיר קובנה רח' לוקשיא 8 כדלקמן, אני רפאל בר' יהודא הלוי לעווין מעיר קובנה ראיתי בפעם האחרונה את הבחור גרשון אברמוביץ שנים או שלשה ימים אחרי פרוץ המלחמה העולמית השנית דהיינו ב-24 או ב-25 לחמש יוני שנת 1941 על סף ביתו בקובנה בצאתו לדרך לעיר וילנא, בחדש ספטמבר באותה השנה קבלו הוריו ממנו מכתב, במכתבו זה הודיע כי בדרכו לווילנא נתפשע"י הגרמנים והוסגר במחנה פרובינישק, מקום מחנה זה פרובינישקי נמצא בערך 20 ק"מ מעיר קובנה בארץ ליטא. שני חדשים בערך אחרי קבלת מכתב זה נודע להוריו ר' יעקב וצילה אברמוביץ לפי דברי הליטאים כי בנם גרשון נאבד יחד עם יתר יהודי המחנה הזה על ידי הגרמנים והפרטיזנים הליטאים. מקרה השמדת יהודי מחנה פרובינישקי קרה באותה התקופה אשר הגרמנים השמידו את יהודי ארץ ליטא וחלק גדול מיהודי גטו קובנה דהיינו בחדש אוקטובר שנת 1941 - ההורים מתאבלים על בנם עד היום הזה, רפאל בר' יהודה הלוי לוין. וכן הביא את כל זה בשם עד נוסף.

וכתב בחלקת יעקב שיש להתירה מכבלי עינו ואינה זקוקה לחליצה, כיון שבמקום עינו עד אחד נאמן לומר שמת היבם לדעת רוב מנין ובנין של הפוסקים, ובנידון זה הרי היה עד מפי עד מהוריו שקבלו מכתב מבנם בחדש ספטמבר שהיה במחנה ההשמדה פרובינישקי תחת יד הרוצחים הגרמנים ימ"ש, וכל האנשים שהיו במחנות תחת יד הגרמנים ימ"ש אבדו חזקת חיים ועדיף הרבה יותר ממים שאין להם סוף שאם נשאת לא תצא, והלכה זו ברורה אצל כל הרבנים העוסקים בהתרת העונות מזמן המלחמה, ובפרט לאחר כמה שנים שנאבד זכרו ולא הודיע כלל להוריו היקרים לו ואיכא תרי

גדול הוא לבעל ליתן צדקה מנכסיו אף שאינו מסכים וזכין לאדם שלא בפניו, מכל מקום וודאי שאינו כן שהרי גם אם אדם יקח מנכסיו ויתן צדקה לעניים ואביונים ויתומים הנצרכים ותהיה מצוה גדולה לבעל הנכסים ולא יעבור הגולן כיון שזכין לאדם שלא בפניו וודאי לבסוף יסכים על הצדקה, ומאי שנא אשתו בזה מאחר, ואנן בית דין כופין על הצדקה שמעינן אבל יחיד הנוטל ונותן צדקה בלי רשות הרי הוא גולן ואין זו צדקה כלל.

וכן כתב הנוב"י (תנינא יו"ד סי' קנח) לענין אשה שיודעת שבעלה מקמץ בנתינת צדקה ואינו נותן לפי ערכו והיא נושאת ונותנת בתוך הבית ומחלקת צדקה לפי העושר ויודעת שבעלה מקפיד, ונשאל אם מותר לקבל ממנה, והשיב שהוא גזל גמור, וחלילה לקבל ממנה, ואף שבית דין כופין על הצדקה, מכל מקום מי שם האשה לשופטת ואשה אינה יכולה להיות בדיינים. ועיי' שו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' קלב) שכתב גם כן שיש חשש גזל בדבר ואין לאשה לתת סכומים גדולים של צדקה בלי רשות מבעלה.

יבום לאשה שבעלה היה בשואה ורוב האנשים שהיו במקום שהיה מתו

בגמ': אמר רב נחמן זאת אומרת אין זיקה ואפילו בחד אחא (יבמות ל, א).

ובשו"ת חלקת יעקב (אה"ע סי' נא) דן בדבר אשה שבאה לפניו והראתה לו כתובה שנישאה בט"ו סיון תש"ו להאיש הבחור אליהו בן יעקב אברמוביץ, ובידה גם תעודה מהמדינה וז"ל, הננו מודיעים בצער עמוק כי אליהו אברמוביץ ז"ל נפל בשעת מלוי

שהאשה שנדרה הבעל יכול להפר לה נדרים שבינו לבניה, והנה האשה שנדרה לצדקה והיא אין לה לשלם הרי יכול הבעל להפר לה וכיון שלא הפר לה הרי הוא כאילו הוא נתן אצבע בין שיניה שהוא גרם לה את הנדר, כמבואר בגמרא (כתובות נב.), וכיון שהוא כנותן אצבע בין שיניה וכל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת לכן חייב לשלם. אבל להבא יכול למחות, שכיון שמוחה בה הרי אין נודרת על דעתו ושפיר אינו חייב לשלם.

ובים של שלמה (בבא קמא פ"ח סי' כט) כתב בשם הראב"ן שכיון שהנשים רגילות לישא וליתן בזמן הזה הרי זה כאילו מינו אותן בעליהן שלוחים, ואם יש עדים שהתחייבה ממון חייב הבעל לשלם מפני תקנת השוק כדי שישאו ויתנו עמם. וכתב בשו"ת מהר"ק (שורש קצב) שהיינו דוקא בדבר מועט, כדרך שהאשה רגילה לישא וליתן בזמן הזה להוציא הוצאות לאכילת ביתה ולצורכיה, שאם לא תוכל להתחייב כסך זה לא תוכל לקנות בשר וירק ותבלין וחטים ושעורים ושאר צרכי בית מן השוק, ולכן חששו חכמים לזה בדורות הללו שהנשים נושאות ונותנות בביתן. אבל בסך גדול שאין דרך הנשים להשתדל בו לא. והאריך הרבה, וכתב עוד שמהר"ם חולק על ראב"ן, ובים של שלמה כתב שאין ראייה שהמהר"ם חולק על הראב"ן. וכן נקט בשו"ת מהרש"ם (ח"א סי' מה) שכיום שכותבים בכתובה שישלטו בנכסיהם שווה בשווה יש רשות לנשים ליתן צדקה, ועכ"פ יש לחוש לסברה זו לגבי כשנדרה, אך בשו"ת טוב טעם ודעת (ח"ג סי' קפא) דחה טענה זו.

ובשו"ת משנה הלכות (שם) חלק גם כן על המהרש"ם וכתב שאין נראה להתיר לנשים לגזול מבעליהם, ואף שלכאורה הוא זכות

להיפך, שאחר שגילתה התורה לענין עדות דבעינן מפייהם ולא מפי כתבתם וכתיבה אינה כדיבור, יש ללמוד מעדות לכל שאר המקומות שכתבה אינה כדבור.

וכיון שבכל מקום כתיבה לאו כדיבור, מסיק רבי וואלף איגר שאם כתב מגין הספירה בכתב ולא מנאו בפה צריך לחזור ולספור בברכה, ואף לשיטת ר"ת שסובר שלא נתמעטה עדות מפי כתבם אלא רק במי שאינו יכול כלל להעיד בפיו היינו רק באלמים שאין ראויין להגיד, אבל בעדים הראויים להגיד יכולים לשלח עדותן בכתב לבית דין, ומשמע שלדעתו כתיבה הרי היא כדיבור, יש לומר כ"ל שדוקא לענין עדות מועלת כתיבה כיון שאין ענינה אלא לגלות את הידוע לעדים ולכן מהני גם בכתב, אבל בשאר מקומות שצריך דיבור כתיבה אינה כדיבור. וכתב שהרצה דברים כהווייתן לפני המסובים ובתוכם הקרואים בראש כבוד מר חמי הגאון מ' יצחק יוסף תאומים ומח' הגאון מ' ישע' פיק והסכימו, ועיי"ש שהאריך בזה. ולמעשה דנו בזה הפוסקים, עיי"ש בשו"ת רע"א (ס' ל-לב) שחלק עם דודו בזה, ועוד ענינים שונים אם יש לדון בהם דין כתיבה כדבור.

ועיי' נחלת אליהו (דושניצר, הערות וחיידושי דינים סכ"א) שהסתפק אם מותר להפסיק בכתיבה בתפילה במקומות שאסור להפסיק בהם בדבור, כגון שעומד אחרי קריאת שמע וממתין שהש"צ יסיים ה"א אמת ובזמן זה רוצה לכתוב חיידושי תורה, וכתב שלכאורה תלוי נידון זה במה שחלק רע"א עם דודו אם כתיבה כדבור לענין ספירת העומר.

חימום הלל קפואה בשבת

בגמ': זר ששימש בשבת במאי אי בשחיטה שחיטה בזר כשרה ואי בקבלה והולכה טלטול בעלמא הוא אי בהקטרה והא"ר יוסי הבערה ללאו יצאתה (יבמות לג, ב).

בגמרא דנו מהו החיוב של זר ששימש בשבת, אי בשחיטה שחיטה בזר כשרה, ואי בקבלה והולכה טלטול בעלמא הוא, אי בהקטרה והא אמר רבי יוסי הבערה ללאו יצאתה. והקשה באור שמח (שביית עשור פ"א ה"ב) מאיזה טעם לא נקטו בגמרא שבהבערה הוא חייב גם משום מבשל, שהרי הוא מקטיר את האיברים ומבשלם, והביא שבאמת בירושלמי (שבת פ"ב ה"ה) מבואר שזר ששימש בשבת והקטיר חייב משום

אך הביא משו"ת חוות יאיר (ס' טז) שהחמיר לענין שבועה בכתב דהוי שבועה ממש, וראייתו מהא דפסקינן (או"ח ס' מז ס"ג) שהכותב בדברי תורה צריך לברך, אך יש לחלק שדברי תורה לא תלוי כלל בדיבור רק דתלי בענין דאפשר לקיים ושגגתם לבגין, וממילא גם כתיבה בכלל, משא"כ לענין שבועה דלכאטא בשפתים כתיב. [בגוף תשובת הח"י (ס' טז) מבואר דלעולם כתיבה לאו כדיבור יחשב בשום מקום וכ"ש גבי נדר דכתיב ככל היוצא מפיו יעשה, ורק בדברי תורה דלא כתוב דבור רק לימוד כמ"ש הרמב"ם לכן לא בעי דבור, עכ"ד. ולא נמצא ד"ז ברמב"ם. ובמקור חיים (או"ח ס' פה) כתב בעל הח"י שאף בשמיעה והרהור מקיימים מצות תלמוד תורה, וכתב שכן דרך רוב הלומדים (שבדורינו). וכמו כן בגדון דידן לענין ספירת העומר שצריך להוציא בשפתיו, יש לומר דכתיבה לא הוי כדיבור.

עוד ראה הביא רבי וואלף איגר מסוגייתנו שכתבה הרי היא כדבור, שלמדו מקרא למעט עדות מתוך הכתב שנאמר מפייהם ולא מפי כתבם, ומשמע דבעלמא כתיבה כדיבור דמי. אך בשו"ת שב יעקב דחה ראייה זו, דלולא המיעוט מקרא דמפייהם, ה"א דבעדות מועלת עדות מפי כתבם משום שעדות אינה רק גילוי מלתא בעלמא, ומה לנו אם נודע הדבר על ידי ההגדה או על ידי הכתיבה, ולכך צריך הפסוק להורות שגזירת הכתוב היא שדוקא מפייהם ולא מפי כתבם, משא"כ בשאר דברים לעולם עומדת הסברה דכתיבה לאו כדיבור דמי [וכ"כ בח"י שם]. והט"ז (או"ח שם סק"ב) הוכיח מדין עדות

רובא, יען כי רובא מהמחנות נשמדו ורובא דרובא מהנשארים בחיים הודיעו אחר כך למשפחתם ועפ"י שכל האנושי אין לחשוב כלל שנשאר בחיים ולא נודע ממנו.

ודן בחלקת יעקב אם יש לסמוך על רוב בכדי להתירה, לדעת התוספות (לקמן לו: ד"ה הא) שאין הולכים אחר הרוב נגד חזקה להחיר יבמה לשוק אלא סמכין מיעוטא לחזקה שהיא זקוקה ליבם ואיתרע ליה רובא. אך כתב שבגידון זה שהאשה לא היתה מעולם בזיקת יבום כיון שכבר היה לדון דין רוב שהיבם מת עוד קודם זמן חתונתה, לא הוחזקה מעולם בחזקה זקוקה ליבם, ואין חזקה לאוסרה, ויכולים להתירה מכח הרוב שרוב מי שהיה במחנות מת. וכל שכן שהמיעוט אינו מיעוט המצוי אלא אדרבה מיעוטא דמיעוטא נשארו בחיים, וגם לא נודע ממנו דבר מאז, ויכולים לסמוך על הרוב ולנקוט שמת וליכא ומוותרת להנשא.

והביא תורף דברי הבית שמואל אחרון שכתב שיכולים לסמוך על הרוב להתיר יבמה לשוק, ועל כן מסיק בחלקת יעקב להתירה לשוק באם יסכימו עמו בי דינא רבא בירושלים.

ספירת העומר על ידי כתיבה

בגמ': אי דזכירי ליתו ליסהוד ואי לא זמנין דחזו מכתבא ואתו מסהדי ורחמנא אמר מפייהם ולא מפי כתבם (יבמות לא, ב).

בשו"ת רבי עקיבא איגר (קמא ס' כט) הביא מכתב מדודו הגאון רבי וואלף איגר, שכתב לו ליום חתונתו והודיע לו שביום זה עשו חכמי עירו שמחה ומשתה לרגל שמחתו של רע"א, ודנו במושב הסעודה במי שכתב בימי הספירה היום כך וכך לעומר אם יצא בזה ידי ספירת עומר, כי יצא מחדש מתחת מכבש הדפוס ספר באר היטב עם אשל אברהם, והובא שם בענין זה בשם שו"ת מצה שמורה דלא יצא והוא מועתק בלא ראייה, והספר לא היה מצוי בידו לעיין טעמו וראייתו. והביא משו"ת שב יעקב (או"ח ס' מח) שכתב בגידון כתב התקשרות שכתב בו אדם הריני מקבל דבר זה בחומר שבועה, שכל זמן שלא הוציא השבועה מפיו אין לחייבו שאין זו שבועה, והביא חבילות ראיות לזה מדברי הפוסקים. ואם כן לכאורה הוא הדין לענין ספירת העומר דהוי כמו לענין שבועה דלא מהני כתיבה, שכתבה אינה כהוצאת דברים מפיו.

כתב היתר זה לענין שפיכת שמן לתוך מכונה בשבת, שיש להחזיר אף שהשמן מתבשל כיון שהוא הולך וכלה, והביא את דברי החת"ס (יו"ד סי' צב) שענין בישול בשבת הוא שצריך לדבר המתבשל ועכ"פ נשאר בעולם משא"כ כשכלה והולך ואחר הבישול לא נשאר בידו מאומה ומשום דלא הוי כעין שחיטת סמנים.

אך בשו"ת שבט הלוי (ח"ט סי' קנו) נשאל בדבר יהודי שעובד בבית חרושת של עכו"ם שמיצרים שם אבקה שנעשית מתערובת בשר בחלב, וסדר העשייה בזה הוא שמכניסים בשר וחלב בקדירה אחת ומרתיחים את הקדירה עד שמתאדה ומהזיעה שנוטפת לתבניות עושים אבקה, ותפקיד אותו יהודי להכניס את הבשר והחלב לקדירה ע"י לחיצה על כפתור, [עיי"ש שדן בזה אם הוי גרמא וכן אם בישול ע"י קיטור הוא דרך בישול], וכתב שאף שמה שהוא מבשל מתאדה, מכל מקום ודאי שייך בזה גדר בישול, והביא כמה ראיות לזה, ואחת מראיותיו היא מדברי הירושלמי הנזכרים שהמקטיר אימורים בשבת חייב משום מבשל אף שאינו צריך לבשר המתבשל והוא כלה והולך, וכתב שאין שהבבלי חולק על הירושלמי וסובר שאין לחייבו משום מבשל, מכל מקום יש לחלק ולומר שרק בהקטרה שתכליתו היא בשריפת החלבים ולא בבישולם אין זה נחשב בישול כלל, מה שאין כן בנידון דידן שהרי הוא מבשל כרגיל ורוצה לאכול את מה שמבשל אלא שרוצה לאוכלו בצורת אבקה, ועוד שאף אם נאמר שלגבי שבת אינו בישול עכ"פ לגבי בשר וחלב הוא בישול.

הלחלוחית הם רכים והבישול מקשה אותם, ואין החיוב משום בישול המים. ולעולם אין לחייב משום בישול המים כיון שהם הולכים לאיבוד ואינו צריך בבישולם, ואם כן הוא הדין לענין חלה קפואה שכיון שהמים כלים לגמרי אין לחייבו משום בישול.

איסור מוזהק באוכל עוגה ובמעשן סיגריה, ודין מבשל בשמן בתוך מכונה ובעושה אבקה

ועל פי זה כתב באבן ישראל שהוא הדין לענין מלאכות אחרות מל"ט מלאכות, שאם על ידי המלאכה מתבטל לגמרי הדבר שעושה בו את המלאכה אין בו משום מלאכה, ולפי זה כתב לענין השובר עוגה שכתוב עליה אותיות וכן חלה שהדבק עליה פתקא עם אותיות, שהרמ"א (או"ח סי' שמ ס"ג) אסר משום מוחק, והאחרונים התירו בעוגה משום דהוי דרך אכילה. ולפי האמור יש להתיר מטעם אחר, שכיון שכשהוא שובר את האותיות הוא שובר גם את מקום הכתיבה אין לחייבו משום מוחק, שהרי עיקר מלאכת מחיקה הוא כיון שעל ידי זה עושה מקום לכתיבה שעל כן צריך מן התורה שיהיה מוחק על מנת לכתוב, ואף שמדברנן חייב גם במוחק שלא על מנת לכתוב, מכל מקום היינו דווקא כשנשאר דבר הראוי לכתיבה. אבל באוכל עוגה שיש עליה אותיות שבשברתו את האותיות הוא שובר גם את מקום הכתיבה, אין לחייבו משום מוחק. וכן במעשן סיגריות ביום טוב שיש עליהם אותיות, כיון שגם מקום הכתב נמחק ונשרף ואין כאן מקום כתיבה אין לחייבו משום מוחק.

ובשו"ת מנחת שלמה (ח"ב סי' כז אות ה)

מבשל, והטעם בזה הוא משום שרוצה בעיכולו, וציין לירושלמי גם הגרעק"א בגליון הש"ס.

וכתב באור שמח שיש לומר שכיון שאימורים שהקטירים זר הרי הם פסולים, (ועיין חמדת שלמה אה"ע סי' טז), הרי זר ששימש במקדש אינו אלא מקלקל ולכן אינו חייב משום מבשל, ואף שלגבי מבעיר אמרו בגמרא שהוא חייב, יש לומר שכיון שיתכן שהוא יתקן בכך, וכגון אם הוא יקטיר את הכזית האחרון שנשאר מן האימורים שעל ידי זה הוא מתיר לכהנים לאכול את חלקם, כיון שגם אם נטמאו או אבדו האימורים יכולים הכהנים לאכול את חלקם, ואם הקטירים אף אם הקטרתו פסולה לא גרע מנטמאו או אבדו, ולכן חייב משום מבעיר. אבל משום מבשל את האימורים אינו חייב כיון שהאימורים עצמם אינם כשרים ומקלקל הוא.

ובאבן ישראל (ח"ח סי' כט) הקשה על האור שמח, מאי שנא בישול ממבעיר, והרי גם בבישול הכזית האחרון רוצה המבשל בעיכולו כדי שעל ידי עיכול זה יותר חלק הכהנים באכילה, שהרי עיכול זה מאבד את האימורים ועושה אותם כנאבדו או נטמאו שעל ידי זה מותר חלק הכהנים. ועל כן חלק באבן ישראל על האור שמח, ונקט שתלמודא דידן פליג על הירושלמי וסובר שכיון שאין צורך בבישול האימורים שהרי אין מבשלו לאכילה על כן אין חייבים משום בישול, ומה שרוצה בעיכולם של האימורים למזבח אינו נחשב לבישול לדעת התלמוד דידן.

ולפי זה כתב באבן ישראל שהמחמם חלה קפואה בשבת על גבי המיחם, אף שיש קרח על החלה ועל ידי החימום הם מתבשלים, מכיון שאין לו צורך בזה כלל שהרי המים מתאדים והולכים ולא נשאר לו מהם דבר, הרי הוא כבישול אימורים שאין חייבים עליו משום מבשל. והביא שם מה שכתב רעק"א לענין חימום בגד רטוב, שמבואר בשו"ע (או"ח סי' שא סמ"ו) שבגדים השרויים במים אסור לנגבם סמוך לאש, וכתב במג"א (ס"ק נו) שיש בזה משום מבשל ומשום מלבן, ונראה מדבריו וממה שביאר רעק"א (בגליון השו"ע שם) שאף שאין צורך במים והמים מתאדים והולכים אף על פי כן חייב משום מבשל. אך באבן ישראל הקשה על דברי רעק"א, והוכיח מדברי הגר"א בביאורו שהחייב בבגדים שמניחם סמוך לאש אינו משום בישול המים אלא משום בישול הבגדים עצמם שעל ידי

הרה"ק רבי שלמה הכהן מראדומסק זי"ע בעל תפארת שלמה כ"ט אדר תרכ"ו

גם אחרי שיצא אדם זה מחדרו פתח את הקופסה וראה שזרק שם רק מטבע נחושת.

לפליאתו של רבי טוביה, שמשו המפורסם של הרבי, שהיה עד ראה לכל החזיון האמור, פנה הרבי ושאלו: אמת, טוביה, שמתחילה שלא ידעת ערך המטבע האמיתי וחשבת שהוא שווה זהוב, אם היה לך רובה ביד היית יורה בשלמה מראדומסק, כי בעל גאווה הוא, שהרי עני מדוכא הוא, אין לו בבית כלום, עד שהרבנית מוכרחה לבזות את עצמה לסחור בשוק עם נוצות, ועם כל זאת כשיהודי נותן לו זהוב איננו רוצה לקחת, היתכן כדבר הזה? אפס שמע ואספר לך פשר דבר: לאדם זה נתנו מהשמים שק מלא דינרין, והלא סוף כל סוף יהיה מוכרח פעם למסור דין וחשבון מה עשה עם

הכסף, ויאמר, שלבעל עבירה זה נתן כך וכך דינרין ולזה כך וכך, ולבסוף יזכיר שגם לשלמה מראדומסק נתן זהוב אחד, אם כן יעמדו שמה כל בעלי העבירות שהיה שותף להם במעשיהם רח"ל ושלמה מראדומסק יעמוד בתוכם, ואתה רוצה שאקח ממון כזה? חלילה לי שאקח כסף כזה. כי הצדיקים רוצים רק כסף כשר, וכסף כזה יכול להוריד את האדם ממדרגתו. מה שאין כן כסף מצדיק יוכל להעלות את האיש, ולכן אנחנו רואים לפעמים שהצדיק נותן מטבע להצלחה לפלוני כי זה יועיל לו משום שזה כסף מצדיק.

(ספיר ויהלום פר' תרומה תש"פ - הגר"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

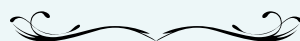
הרה"ק רבי שלמה הכהן מראדומסק זי"ע, נולד בשנת תקס"ג לאביו הרה"צ דב צבי הכהן רבינוביץ בן הגאון רבי אריה לייבוש אבד"ק עיר חדש. נחשב לעילוי מנערו. התקרב לחסידות, והסתופף אצל גדולי החסידות בדורו - היהודי הקדוש מפשיסחא וה'חזה' מלובלין.

בשנת תקצ"ד מונה לכהן כרב בעיר רדומסק, שהפכה בזכותו למרכז חסידי חשוב. ולעת זקנותו נסע פעמיים להגה"ק בעל ה'דברי חיים' מצאנז. אלפי חסידים נהרו אליו.

נפטר בשנת כ"ט אדר שנת תרכ"ו השאיר אחריו ברכה ספרו הנודע לתהלה 'תפארת שלמה' על התורה והמועדים, זכותו יגן עלינו.

כסף כשר

פעם אחת נכנס איש אחד אצל הרה"ק מראדומסק בעל 'תפארת שלמה' זי"ע"א ונתן לו פדיון, מטבע של זהוב אחד. לא רצה הרבי לקחת ממנו את המטבע. הפציר בו האיש מאד ועם כל זאת לא הסכים, עד שאמר אותו אדם: אם הרבי לא רוצה לקחת לעצמו, יקח זאת לצדקה. השיב התפארת שלמה: וכי אתה בעצמך לא תוכל לתת זאת לצדקה? האם אני משרת שלך? ושנית, הלא עומדת על השלחן קופת צדקה ותוכל להטיל בה המטבע. זרק האיש מטבע לתוך הקופסה והלך לדרכו. מנהג היה לו לרבי התפארת שלמה שהיה מניח פיסת נייר על הכסף כדי לדעת מהי נדבת כל איש.

הרה"ק רבי אלימלך שפירא מגראדזיסק זי"ע בעל 'אמרי אלימלך' ו'דברי אלימלך' ר"ח ניסן תרנ"ב

אמת זיע"א ואמר שכן הוא עתה
בעוונותינו הרבים.
(ספיר ויהלום פר' בהר פ"א -
הגה"ח רבי מנחם מגדל פומרנץ
שליט"א)

ויגזור אומר ויקם

שמעתי מכבוד חותני הרב החסיד
רבי שמואל צבי טייטלבוים ז"ל,
שפעם אחת חלה מאוד חותנו הרב
רבי ישראל ז"ל, והרופאים החליטו
פה אחד שצריך לנתחו. יסוריו היה
גדולים למאוד עד שלא היו יכולין
לגעת בו, והוכרחו לשאתו על עגלה
עד למסילת הברזל, ולנסוע עמו
לווארשא כדי לנתחו שם.

והנה רבי ישראל ז"ל היה
מהמסתופפים החשובים והגדולים
אצל הרה"ק רבי אלימלך מגראדזיסק
זי"ע, והעיר גראדזיסק היתה על אם
הדרך לפני ווארשא. ויהי כאשר נסעו
דרך גראדזיסק לא הסכים החולה
להמשיך בנסיעתו עד שנאלצו
לשאתו במיטתו לבית רבו הרה"ק רבי אלימלך זצ"ל.

כאשר ראה אותו רבו, ציוה תיכף ומיד להשיבו הביתה בהבטיחו
כי יבוא הביתה ברגליו. רבי ישראל הוכרח לעשות כן ויסוריו
וצעקותיו היו עד לב השמים.

אולם כאשר באו לפני ביתו, בכח אמונתו הגדולה ברבו הרגיש
בעצמו שיסוריו כלים והולכים עד שעזבוהו לגמרי. הוא החליף כח,
ירד בעצמו מהעגלה, והלך ברגליו עד הבית... ומאז היה בריא כאחד
האדם עד יומו האחרון.

(בישישים חכמה)

הרה"ק רבי אלימלך שפירא
מגראדזיסק נולד לאביו הרה"ק רבי
חיים מאיר יחיאל השרף ממוגלינצא
זי"ע, ולאמו בת הרה"ק רבי אלעזר
מליזנסק [בן הרה"ק הרבי ר' אלימלך
זי"ע]. ונקרא על שם זקנו הרבי ר'
אלימלך זי"ע.

בזיו"ר היה חתן הרה"ק רבי
ירחמיאל בן היהודי הק' מפשיסחא.
ובזיו"ש חתן הרה"ק רבי חיים
שמואל מחענטשין זי"ע.

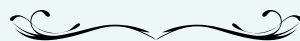
הסתופף בצל אביו ובצל הרה"ק
מרוזין. לאחר הסתלקות אביו לשמי
מרום באו אליו רוב חסידיו מוגלינצא.
חיבר ספר אמרי אלימלך עה"ת
וספר דברי אלימלך עה"ת ומועדים.
נתבקש לשיבה של מעלה בר"ח
ניסן שנת תרנ"ב כבן ס"ח שנה. זי"ע.

חבלי משיח

סיפר הרה"ק רבי אלימלך
מגראדזיסק זיע"א לאדמו"ר הגה"ק
בעל שפת אמת זיע"א מגור, ששמע

מאביו הרה"ק ממאגלינצא זיע"א ששמע מזקיניו המגיד מקאזניץ
זיע"א שאמר בשם הבעל שם טוב זיע"א, שקודם ביאת המשיח
תהיה השפעה גדולה בעולם, ויתעשרו אחינו בני ישראל, ויתרגלו את
עצמם בהוצאות מרובים בהנהגת ביתם וישליכו מידת ההסתפקות
במיעוט, ואחר כך יבואו שנים רעות וחוסר ודחוקות פרנסה ועגיות
גדולה בעולם, וכבר לא יהיו רגילים במידת ההסתפקות, וצורכי עם
ישראל יהיו מרובים ולא יהיה להם מקור לפרנסה כפי הצטרכותם,
וזאת יהיה חבלי משיח!

ומאוד מצאו הדברים חן בעיני אדמו"ר הגה"ק בעל השפת

הרה"ק רבי יעקב יוסף טווערסקי זי"ע האדמו"ר מסקווירא ב' ניסן תשכ"ח

כשנפל על ערש דווי לפני הסתלקותו, לא מצאו הרופאים מזור למחלתו. הוא אמר, שעשר שמחות ירפאוהו מחוליו. עין בעין ראו אז, שכל בשורה טובה שבשרו לו, החלימתו במקצת, וכמעט ששב לאיתנו. הסתלק ביום ב' ניסן, הלוויתו התעכבה עד שקידשו את בית החיים בשיכון סקווירא, שעל הקמתו מסר את נפשו, ונמשכה עד אחרי חצות ליל, במעמד אלפים מכל רחבי ארצות הברית.

הרה"ק רבי יעקב יוסף, נולד בעיר סקווירא כילד שביעי לאביו הרה"ק רבי דוד מסקווירא זיע"א בט"ו תמוז תרנ"ט.

כבר בהיותו בן חמש שנים, התבטא עליו אביו הקדוש, "הוא יוכל לפעול תמיד כל מה שירצה". שנים רבות אחרי כן, כשגברו מאוד המכשולים, בהקמת השיכון בארצות הברית, עד כי אנשי שלומו באו אליו ויעצוהו לסגת מהרעיון. סיפר הרבי את העובדה הזו, ואמר, "לא נניח להרפות, נמשיך לבנות", בכוח הבטחה זו מאביו הקדוש.

משחר ילדותו, ישב והגה בתורה הקדושה בהתמדה מופלאה לילות וימים בכל עת מצוא, כאשר חסידי אביו ששוחחו עמו בלימוד, מתפלאים על בקיאותו בכל חדרי התורה.

אחרי מלחמת העולם הראשונה, פרצה מלחמת אזרחים ברחבי רוסיה ואוקראינה, כששני הצדדים מכים והורגים ביהודים ה"ז". השוות בסקווירא הפכה מסוכנת, רבי דוד זצ"ל גלה לעיר קייב עם בני המשפחה, שם הסתלק לבית עולמו בט"ו כסליו תר"פ.

הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זצ"ל, בחר בו לחתן עבור נכדתו בת רבי פנחס מאוסטיילא, עקב מצב המלחמה, התקיימה חתונתו רק בשנת תרפ"ה בבעלזא.

לאחר זמן, משפג תוקף אשרת שהייתו בגליציה, אנוס היה לחזור לרומניה שם התגוררו בני משפחתו. הרבי נסע לווארשא, שם הפעיל את עסקני אגודת ישראל למענו, אך לשווא. רק כעבור זמן, ראו הכל כי 'מאת ה' היתה זאת'. כאשר כל בית חותנו עלו על המוקד בימי המלחמה בפולין, והרבי נותר לפליטה ברומניה.

עוד בטרם מלאו לו שלושים שנה, נענה להפצרות החסידים, והחל להנהיג את עדת סקווירא ועוד מבני רומניה, בעיר קאלאראש. בימי השואה, סבל הרבי רבות, כאשר כמה פעמים כפסע היה בינו לבין המוות, ובכל פעם ברגע האחרון, היתה לו נפשו לשלל.

אחרי המלחמה, העביר הרבי שתי בקשות לאשרת עליה, לארץ הקודש ולארצות הברית, באומרו, כי האשדה הראשונה שיקבל, יהא בכך סימן משמים, כי זו דרכו. כאשר הגיעה אשרת הכניסה לארצות הברית, שם פעמיו לשם.

בארצות הברית, בנה את שיכון סקווירא במאמצים מרובים. בעשרים שנותיו האחרונות, ממקום מושבו בחדרו הסגור, פרשה מצודתו על היהדות החרדית בארצות הברית, כשהוא מסייע להקים עוד ועוד קהילות ושיבות, כימים מקדם ללא כל פשרות וקולות. הנהיג את חסידיו בדרך אבותיו הקדושים, ללא שינוי בכהוא - זה.

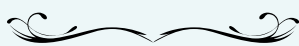
שלא לדבר בשעת התפילה

הרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא זיע"א איתרמי ליה פעמיים בחיי חיותו שפרצה שריפה בבית מדרשו, ובשתי הפעמים לא הצליחה השריפה להתפשט ולשרוף את חדרו שהיה מתפלל בו, כמנהגם בקודש של צדיקי בית טשערנאביל שהרבי מתפלל בחדר הסמוך לבית המדרש.

פעם שוחח עם ידידו הרה"ק רבי מרדכי שלמה מבאיאן זיע"א אודות השריפה, וכאשר סיפר הרה"ק מסקווירא שחדרו שלו לא ניזוק כלל מן השריפה. נענה הרה"ק מבאיאן ואמר: נו, הרי בחדרכם לא דיברו מעולם באמצע התפילה, ולכן לא שלטה בו האש.

ומעשה באחד ששנים רבות לאחר נישואיו לא זכה להיפקד בפרי בטן, וכל פעולותיו והשתדלויותיו עלו בתוהו. ויהא כאשר כלו כל הקיצין נכנס אל חדר רבו ופרץ לפניו בדמעות שליש ואמר, כי אינו יכול לסבול יותר צער זה להיות עירי. נענה רבו ושאלו: הנה הטעם שבאת אלי הוא כי אני רבך, אך אם אגלה לך שמו של צדיק אחד שכל ברכותיו מתקיימות האם תלך אליו להתברך מפיו? משהשיב האברך בחיוב, אמר לו הרבי: יש לנו הבטחה מצדיק אמת שאינו חי עמנו בדור הזה אלא מדורות הקודמים, זה ה'תוספות יום טוב' שאמר שהשומר פיו ולשונו מלדבר בעת התפילה יזכה לראות בנים חיים וקיימים וכן תיקן בזמן הגזירות בשנות ת"ח ת"ט להוסיף 'מי שברך' לאחר קריאת התורה בצפרא דשבתא למי ששומר פיו ולשונו שלא לדבר בשעת התפילה שיזכה להתברך בהרבה ברכות, וביניהן שיזכה לראות בנים חיים וקיימים. למותר לציין שהלה עשה כהוראת רבו. לימים אמר האברך, שבחייו עשה כמה וכמה 'טיפולים' שונים וקשים, אך 'טיפול' זה היה הקשה שבכולם, ואכן לא בכדי מתאמץ היצר הרע להכשיל את האדם בזה, כי הוא מהדברים העומדים ברומו של עולם.

(ספיר ויהלום פר' כי תבוא תש"פ - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הרה"ק רבי יוחנן מראחמיסטריווקא זי"ע ד' ניסן תרנ"ה

הרי יש לך בידך לחם לאכול. וענה שאביו הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א אמר: 'אז מען איז הונגערדיג טאר מען נישט עסין [-כשרעבים אסורים לאכול]

(ספיר ויהלום פר' חיי שרה פ"א - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

מכבדים עשירים מן הבית...

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר מראחמיסטריווקא ארה"ב שליט"א ששמע מזקנו מרן הרה"ק רבי דוד מראחמיסטריווקא זי"ע, פעם בא אחד אל מרן הרה"ק רבי יוחנן מראחמיסטריווקא זי"ע והתאונן לפניו, על בעה"ב שלו שהעבירו ממשמרת עבודתו ונשאר בלי פרנסה.

הבעה"ב הנ"ל היה גביר והיה ג"כ נוסע להרה"ק מראחמיסטריווקא, לימים כאשר בא הגביר לראחמיסטריווקא שאלו הרה"ק למה העביר את האיש מפרנסתו, והגביר התחיל לתרץ את עצמו. פקד עליו הרה"ק שיראה שיהיה לאיש פרנסה שהרי לא ייתכן לקפח פרנסה של יהודי. הגביר עדיין רצה לתרץ את עצמו, אך הרה"ק עמד ממקומו ודחף את הגביר וגער בו אסור להסתכל בפני רשע (מגילה דף כה) וצא מכאן.

ענה הגביר בעזות: רבי, הלא איתא (עירובין פו.) "רבי מכבד עשירים". אמר לו הרה"ק: "דו ווייסט לא פשוט אין די גמרא, הפשוט הוא רבי מכבד עשירים ער קרט על די עשירים (מלשון מכבדין את הבית)".

ילקוט מאורי אור (עמ' קצו)

הרה"ק רבי יוחנן מראחמיסטריווקא זי"ע נולד בשנת תקע"ו לאביו הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע, ולאמו הרבנית בת הרה"ק רבי דוד לייקעס מבאר זצ"ל. בהגיעו לפרקו נשא את הרבנית חנה ע"ה, בת הרה"ק רבי פנחס אב"ד קאלק, בן הרה"ק רבי זאב מזיטאמיר בעמח"ס אור המאיר ותן הרה"ק רבי צבי אריה מאליק זי"ע.

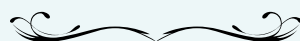
עם הסתלקות אביו הק' בל' אייר תקצ"ז, סירב הרה"ק רבי יוחנן להנהיג עדה, ברם כעבור מספר שנים עבר לעיר ראחמיסטריווקא ושם החל להנהיג עדת ישורון.

הרה"ק רבי יוחנן האריך ימים על פני כל אחיו, ונסתלק לגנני מדומים בשנת ה-ע"ט ביום ד' בניסן תרנ"ה, בראחמיסטריווקא זכותו יגן עלינו.

כשרוצים מאוד לשתות, אזי טוב שלא לשתות

סיפר הרה"ק רבי מרדכי מויזניץ מאנסי זיע"א מה ששמע מחותנו הרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא זיע"א עובדא בענין 'קדש עצמך במותר לך', שהיה אצל הרה"ק רבי יוחנן מראחמיסטריווקא זיע"א, שפעם היה אחד מנכדיו צמא מאד, ואמר, שמאוד צריך לשתות. ונענה הרה"ק: 'אז מען וויל שטארק טרינקען איז גוט נישט צו טרינקען' [-כשרוצים מאוד לשתות, אזי טוב שלא לשתות].

וכשהיה הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זיע"א בילדותו, ראוהו פעם עם לחם בייגעל בידו, כשהוא עומד ובוכה. ושאלו אותו מדוע הוא בוכה. והשיב שהוא בוכה מפני שהוא רעב. אמרו לו

הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא ז"ע בעל "אוהב ישראל" ה' ניסן תקפ"ה

רבי ברוך ממעזיבז' זיע"א עבר למעזיבז' בשנת תקע"ג, בה לא כיהן כרב אב"ד כי אם כמנהיג לעדת החסידים.

דורשי רשומות דרשו 'ה' מלכותיה קאים', ראשי תבות קולבאסוב אפטא יאסי מעזיבז', ארבעת הקהילות שבהן ישב רבינו, על ידו נתפרסמה בכולן מלכותא דשמיא.

נודע כזקן הצדיקים בדורו והמוני צדיקים וחסידים הסתופפו בצילו. נסתלק לשמי רום ביום ה' היסן תקפ"ה, ומנ"כ במעזיבז'.

סעודתא דדוד מלכא

בנין הבית הכנסת שרכשו להרה"ק מאפטא בשנת בואו למזיבז' – בתקע"ד, היה בגובה כשתי קומות, למטה שכנו היכל בית המדרש ודירתו, ובקומה העליונה, דירת בנו הרה"ק רבי יצחק מאיר מזינקוב.

מסופר שפעם ערך רבי יצחק מאיר מזינקוב סעודת מלוה-מלכה בביתו, בהשתתפות כמה חסידים. בסיום הסעודה יצאו החסידים בריקוד נלהב, בשירות ותשבחות. באמצע הגיע לשם הרה"ק מאפטא, וביקש מבנו והחסידים, שיפסיקו לרקוד, כי הקולות מגיעים לקומה שמתחת ומפריעים לו. מובן שהחסידים שמעו לבקשתו והפסיקו את הריקודים. אחרי כמה דקות שב הרה"ק מאפטא לדירת בנו, ואמר לחסידים שימשיכו לרקוד. תמחו החסידים לפשר הדבר, ואחד מהם הרהיב לשאול את פי רבו, למה חזר בו.

השיב הרה"ק מאפטא: 'מיד אחרי שהוריתי לכם להפסיק לרקוד, הגיע אלי דוד המלך ע"ה בטענה, שהפרעתי את שמחתו, כי הוא נהנה מאד כשיהודים רוקדים בסעודתא דדוד מלכא. לכן שבתי אליכם שתמשיכו לרקוד.'

(עיר מבצר עמ' קיח)

אורו של רבינו זרח בשנת תק"ה בעיר זימיגרד, בבית אביו רבי משמואל מניישטאש שהיה מגדולי רבני פולין בדורו, וכיהן כראב"ד בעיר ניישטאט שבמרכז פולין, נצר לשולשלת רבנים שמוצאה מהמהר"ם מלובלין, מהמהר"ם פאדאוה, והרבי ר' העשיל מקראקא אשר על שמו נקרא.

ומילדותו התפרסם כגדול בתורה וכבעל תכונות מופלאות, בהגיעו לפרקו היה לחתן רבי יעקב מרגליות אבד"ק טיטשין, כשהוא יושב שש שנים סמוך על שלחן חותנו ושוקד על לימוד התורה.

רבנותו הראשונה היתה בעיר קולבאסוב שבגליציה בה נקרא לשמש כרב אב"ד בשנת תק"מ, בעיר זו מצא את דרכו לדרך החסידות, בהשפעתם של הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב, והרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זיע"א, נסיעתו הראשונה כחסיד היתה אל הרה"ק המגיד מזלאטשוב זיע"א שרבינו החשיבו כמפתח התורה לאחר שתירץ לו כל קושיותיו בקביעות.

אחר נסע אל רבו המובהק הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זיע"א אשר החשיבו למאד, קירבו ביותר, ואף אמר עליו שכשמו כן הוא, יש לו מידת החסד כאברהם, פניו זורחות כיהושע, וחרפותו היא כשל זקנו הרבי רבי העשיל.

אחר הסתלקות רבי אלימלך נעתר להפצרות החסידים הרבים ששיחרו לפתחו, ופתח את בית מדרשו, בשנת תקמ"ו.

בקולבאסוב ישב כחמש עשרה שנה, שם סבל מדחקות נוראה, בשנת תק"ס נתקבל כאב"ד אפטא בה ישב שמונה שנים, ידוע כי כאשר נפרד מתושבי העיר, הדבר הצר להם ביותר, והוא הבטיחם כי על שם עיר זה יקרא תמיד, 'הרב מאפטא'.

בשנת תקס"ט הוזמן לכהן ביאסי שברומניה, השפעתו על יהדות רומניה והמדינות הסמוכות היתה עצומה. לאחר פטירת הרה"ק

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים
ככה מתחילים את היום!

- ווארט יומי • סיפור יומי
- הלכה יומית • אור החיים
- הק' יומי • פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף
- היומי • זיכרון לצדיק

לחץ כאן להצטרפות

ישראל
למייל האישי

אבק לשון הרע

כשהן רבות ביניהן. התלוננה בעלת הבית: הכיצד אמרת שבשלת כהלכה בעוד והרבנים מלאים טענות כנגדך שאינך יודעת מלאכתך ולא בשלת כהלכה ואת עוד מעזה לזלזל ברבנים אלה ולשקר ולומר כי המאכל יוצא מהכלל. והטבחית המסכנה בוכה. אף התברר שאלמנה היא. ניסה בעל החפץ חיים להרגיען ואמר לבעלת האכסניה: אני ב"ה בריא בעוד שהרב הנוסע עמי אינו חש בטוב וכל דבר מאכל מר הוא בפיו. מיד אמר בעל החפץ חיים לרב: הטבחית, אלמנה היא. לך ותפייסה בדברים ואף תפייסנה בממון. והוסיף ואמר לרב: הרואה אתה מה כוחו של אבק לשון הרע.

ובכן, סיים רבי אריה את דבריו: רואה אתה עד היכן מגיעים הדברים ועד כמה עלינו להזהר בלשוננו שלא נחטא חלילה ונפגע בכבוד זולתנו וניכשל בלשון הרע או באבק לשון הרע (צדיק יסוד עולם' עמוד 268).

• • •

על הפסוק (ויקרא יג ו): 'וְרָאָה הַכֹּהֵן אֹתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שְ�נִית וְהָיָה כְּהֵנָּה הִנֵּגַע וְלֹא פָשָׁה הִנֵּגַע בְּעוֹד וְטָהַרוּ הַכֹּהֵן מִסַּפְחַת הוּא וְכִבְשׁ בְּגָדָיו וְטָהַר', פירש רבינו האור החיים' הקדוש זיע"א כי כאן בא רמז על אבק לשון הרע, כי הנה הצרעת מרמזת על לשון הרע, ואכן המספחת היא אינה לשון הרע, אבל עם כל זאת חייבים לכבס אותה, לפי שאף היא יש בחינה מסוימת של

לשון הרע, ואף היא טמאה, אם כי אכן טומאתה קלה מלשון הרע ממש.

זה לשון רבינו: 'מספחת היא'. פירוש אינו צרעת, כדרך שאמר בזה הוה, ואף על פי כן צוה ה' לכבס בגדיו שגם בחינה זו היא ענף מענפי הטומאה אלא שטומאתה קלה. ואולי שזה ירמוז לאבק לשון הרע, כרמז בדבריהם ז"ל (ערכין טו:). שאפילו לומר נורא בבית פלוני הוא אבק לשון הרע.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

סיפר אחד מחכמי ירושלים: בצעירותי נוהג הייתי ללוות את הגאון רבי אריה לוי זצ"ל לביתו בתום תפילת שחרית. באחד הבקרים תוך כדי הליכה סיפרתי לו דבר שהיה בו משום אבק לשון הרע. שתיקתו הממושכת של רבי אריה העמידה אותי על טעותי ונוכחתי לדעת כי שגיתי, אף שרבי אריה לא הגיב ולא אמר לי דבר.

למחרת בתום התפילה, עת שבתי ללוותו לביתו, אמר לי כמשיח לפי תומו: צא וראה עד כמה נכשלים בני אדם בעוון לשון הרע, ובעיקר באבק לשון הרע. והוסיף סיפור למעשה, רב גדול בישראל ניגש למרן רבי ישראל מאיר

הכהן מראדין בעל החפץ חיים, וביקשו שיילווה אליו לדבר מצווה. נענה החפץ חיים לבקשתו והלך עמו. בהיותם בדרך התעכבו ליד פונדק כדי לסעוד נפשם, בהיותם יודעים שבעלת האכסניה ידועה כיראת שמים ומקפידה על דיני הכשרות. לאחר שסיימו סעודתם ניגשה אליהם בעלת הפונדק ושאלה, כיצד ערבה הסעודה לחככם. השיב החפץ חיים: האוכל היה טעים מאוד, ואילו הרב שגללוהו אליו אמר: התבשיל היה מבושל כהלכה, אולם טעמו היה תפל במקצת, באשר חסר בו קצת מלח!

משיצאה בעלת הבית מחדר האוכל, אמר בעל החפץ חיים לרב: מאחר ונכשלת באבק לשון הרע, הריני חוזר לביתי ואיני ממשיך עמך בנסיעתך

לדבר מצווה. תמה הרב ושאל: מה עשיתי, והרי כל שאמרתי הוא כי במאכל חסר קורטוב של מלח ותו לא. השיבו בעל החפץ חיים: שמעני, בעלת האכסניה תלך עתה למבשלת, שלבטח ענייה היא ופרנסתה תלויה באותה אשה, והיא תגער בה וכתוצאה מכך יריבו ביניהם, אף תאמר בעלת האכסניה כי הרבנים קבלו על כך כי הטבחית אינה מבשלת כהלכה וידברו סרה האחת ברעותה. מגזים הנך, השיב הרב לחפץ חיים. בוא עמי למטבח ותיווכח כי כך היה, אמר לו בעל החפץ חיים. נכנסו שניהם למטבח ומצאו את בעלת הבית והאשה

ניסה בעל החפץ חיים להרגיען ואמר לבעלת האכסניה: אני ב"ה בריא בעוד שהרב הנוסע עמי אינו חש בטוב וכל דבר מאכל מר הוא בפיו. מיד אמר בעל החפץ חיים לרב: הטבחית, אלמנה היא. לך ותפייסה בדברים ואף תפייסנה בממון. והוסיף ואמר לרב: הרואה אתה מה כוחו של אבק לשון הרע

מילין קידין וחידושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביחצירא שליט"א

מִי־הָתָא

חֲזָה־תָּא

חֲזָה־תָּא דְאִוְרֵי־תָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

ביום השמיני ימול - כח יום השמיני שמעל הטבע

מקום ונקודה נמצא כח הבורא יתברך וכי הוא מלך העולם. וזה עבודת האדם בעולמו - למסור נפשו ורצונו למרות המפריעים ובכך לגלות כבוד ה' בעולם.

הקב"ה מסייע ונותן כוחות לגבור על הטבע והבלי היצר

אך לא עזב ה' חסדו ואף כי ההתגברות היא סיבת השכר, אך כבר אמרו (סוכה נב:) 'אלמלא הקב"ה שעוזר לו אינו יכול לו', לפיכך מקדים הקב"ה לסייע לאדם לצלוח במשימתו, ועוד קודם לידתו אמרו חז"ל (נדה ל:) שבהיות העובר במעי אמו נר דלוק לו על ראשו והוא צופה ומביט לאורו מסוף העולם ועד סופו, וקודם יציאתו לעולם מתחייב לשמור הנשמה כראוי, ומשביעים אותו תהי צדיק ואל תהי רשע, כדי שכח השבועה אף היא תעמוד לו לזכור מאין בא ולשם מה. ומלמדים אותו כל התורה כולה, ובשעה שיוצא לאוויר העולם משכחים ממנו כל מה שלמד ואותה ההארה מסתלקת ממנו.

אך אף שעתיד לימוד זה להשתכח ממנו, עדיין תועלת גדולה ועצומה יש בלימוד התורה שעל ידי המלאך, כי מכוח זה יוכל תמיד לשוב ולהיזכר בחלקו בתורה, כדרך הלומד תורה ומשכחה שבקלות יכול להיזכר בה על ידי לימודה שוב, שנשאר בו רשימה קדושה כדי שיוכל אחר כך ברדתו לעולם להיאחז בהארות שנשארו בו מקודם לידתו וכדאיתא בתיקוני זוהר (תקון ע' קלו:).

דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אֲשֶׁה כִּי תִזְרִיעַ וְיִלְדָּה זָכָר וְטָמְאָה שִׁבְעַת יָמִים כִּימֵי נִדַּת דְּוֹתָהּ תִּטְמָא. וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בָּשָׂר עֶרְלָתוֹ (יב ב-ג).

נראה מקרא מפורש כי ישנו קשר הדוק בין המילה לטומאת הלידה וכאשר האריכו המפרשים. ובדברינו יבואר כי ברית קודש היא העומדת לנגד טומאת עולם הזה והבליו. שהלא ידוע הוא, כי כל נשמה קודם רדתה לעולם, איננה חפצה להתרחק מבית אביה בעת יושבה תחת כסא הכבוד ונהנית מזיו שכינתו יתברך, אך הקב"ה כופה את הנשמה לרדת לגוף השפל שבעולם הזה דווקא.

וזאת, כי בכך מתקיימת תכלית בריאת העולם שהיא להיטיב לבריותיו (עץ חיים שער הכללים פ"א), ומכלל ההטבה שתהיה הנשמה אוכלת ממעשי ידה שבלא זה הרי זה 'נהמא דכיסופא' (מגיד מישרים בראשית), שכך שנו חז"ל (ירושלמי ערלה פ"א ה"ג) 'מאן דאכיל דלאו דיליה בהית לאיסתכולי באפיה', ולכן יורדת הנשמה לעולם כדי לסגל מצוות ומעשים טובים ועל ידיהם שבה אל בית אביה לזכות בכח מעשיה ולא במתנת חינם.

מאחר שזו תכלית ירידת הנשמה לעולם הזה עומדים לנגדה כוחות עולם הזה, רצונות ותאוות המושכים את הגוף ללכת אחריהם כבהמה, וכשמתגבר עליהם למרות כל הקשיים וההסתרות זוכה לפעול נחת רוח לשולחו הקב"ה בורא העולם, כי אין לך נחת רוח יותר מכך שאדם עושה נגד טבעו ומכריז במעשיו כי בכל

עבודת האדם להשיב לו ההארה

שהיתה לו קודם לידתו

בדרך זו מבואר בקדושת לוי (וישב ד"ה ויהי) הכתוב (בראשית לח כח-כט) 'ויהי בעת לדתה ויתן יד וגו', ויהי כמשיב ידו' וגו', שבעת לידתו של האדם מתעוררת איתערותא דלעילא שיוכל להתקרב אל ה' בשלימות, אבל מיד אחר כך מסתלקת ההתעוררות ונשארת כעין מחיצה המבדילה בינו לעליונים, וניתנת בידו הבחירה בין טוב לרע ולהתקרב על ידי מעשיו אל ה', וזהו הרמז בפסוק 'ויהי בעת לדתה ויתן יד', שבעת לידתו של האדם נותנים לו סיוע שיוכל להתקרב, אבל אחר כך נהיה כמין 'יד' המסתירה וחוצצת בינו לקדושה, אבל אם יתן האדם אל ליבו לשעבד עצמו לעבודת ה', יזכה לזכך את חומריותו ולהסיר את המחיצה המפסקת ולשוב אל המדרגה הראשונה כבשעת לידתו, ואז מתקיים בו 'ויהי כמשיב ידו', שיזכה לסלק את היד המסתירה ויאיר לו האור הראשון כבתחילה, 'ויקרא את שמו פרץ וגו', ואחרי כן יצא אחיו ויקרא שמו זרח', שיפרוץ את המניעות המפריעים לו ויזרח עליו אור גדול 'באור פני מלך חיים'.

מילה ביום השמיני - להאיר נשמתו

ע"י קדושת השבת

וזהו טעם מה שאמרה תורה וביום השמיני ימול בשר ערלתו, כדברי חז"ל (דבר"ר ו א) 'ולמה התינוק נימול לשמונה ימים, שנתן הקב"ה רחמים עליו להמתין לו עד שיהא בו כוחו'. וביאר האור החיים הקדוש ע"ה מהו

הכח שנכנס בו ביום השמיני יותר מן הימים שקדמו לו. רק הכוונה לכוח הנשמה שיתחזק בקרבנו, וכל שמונה ימים כוללים בתוכם גם את יום השבת, והוא הנותן כוח רוחני לנשמת האדם, וכמו שבבריאת העולם לא היה העולם מתוקן בשלמות עד שבאה השבת והתחזק העולם על קיומו, כך גם נפש האדם אינה מושלמת עד שתעבור עליה שבת אחת, ומכוח השבת יהיה התינוק ראוי להיכנס בברית, ובכוחה יוכל לגלות ההסתר שבבריאה ולהאיר את אור נשמתו לפעול תכלית שליחותו שנשתלח בעבודה לעולם הזה.

בכח מצות מילה זוכים שיהיה בעליו עמו

עפ"י זה נוכל להבין עומק דברי חכמים שאמרו שבכח המילה משתתף הקב"ה עם הרך הנולד ומכח זה נשאר עמו לכל ימי חייו, שכן כל יהודי מקבל נשמה טהורה בתורת שאילה, ומצד הדין הרי הוא כשואל שכל הנאה שלו, שכיון שמשתמש בנשמה לצרכו והיא מסייעת לו בכל דרכיו בעולם הזה, ממילא חייב אפילו באונסין, ועתיד לתת את הדין על כל פגם רוחני שנפגמה בעולם השפל. אך נתן לנו בוראנו ויוצרנו החפץ בהצלחתנו בשליחותנו עצה הגונה, שמיד עם תחילת השאילה משתתף עמנו הקב"ה בברית המילה ואנו מוסרים התינוק לרשותו, ועל ידי כך חשוב כשאילה בבעלים והשואל פטור מאונסין, וזה הביאור לכך שיש שנהגו לומר בברכת המזון לסעודת הברית 'מיום השמיני והלאה ירצה דמו ויהי ה' אלקיו עמו', שעל ידי מצות המילה יהיה הקב"ה עמו במלאכתו לכל ימי חייו.

מילתא דפליאה

קיום מצות מילה בקטנותו מסייע לכל ימי חייו

וביום השמיני ימול פֶּשֶׁר עֶרְלָתוֹ (יב ב-ג).

יש לומר עפ"י דברי הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא ע"ה בספרו אוהב ישראל (וירא ד"ה וה') בענין מה שהיה אברהם אבינו מקיים כל מצוות התורה קודם שלא ניתנה (יומא כח:), שהיתה כוונתו לקיים כל המצוות בשם כל ישראל, כי כמו שבכל אדם נכללים הדורות העתידין לצאת ממנו, כך נשמות כל ישראל עד סוף כל הדורות כלולות היו באברהם אבינו ע"ה, וכל מצוותיו נעשו בכוח נשמות כלל ישראל, נמצא שכל בני ישראל קיימו כבר כל מצוות התורה בשלמות בכוח אם כי לא בפועל, וזה נותן בהם הכוח להוציא הדבר מכח אל הפועל ולקיים את המצוות בפועל ממש.

ועל פי זה אפשר לומר שזו היא גם סגולת המילה השקולה כנגד כל המצוות כולם, ועל כן בשעה שנימול בתחילת חייו, נחשב לו מיד כאילו קיים בכך את כל התורה כולה, וממילא קל לו ביותר לחזור ולקיים את כל המצוות כשיגדל.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

כח התשובה קודם לבריאה

בדרך צד עוון, על כרחנו למדנו שלכל אדם ישנה דרך תשובה. ואם תתמה לשם מה עשה הקב"ה שיבוא לעולם מתוך עוון, השיבוננו חכמינו ז"ל, שבכוונה תחילה נתן באדם מקום לשכון בו יצר הרע כדי שיקבל שכר טוב על מעשיו, בכך שיוסתר ממנו מציאותו יתברך ועם זאת יאמין שכל ענייני עולם הזה והבליו נבראו שיתגבר עליהם ומתוך זה יעלה נחת רוח עצומה למי שאמר והיה העולם^א.

כוח התשובה למעלה מן הטבע

כיון שהאדם מתחילת יצירתו עלול לבוא לידי חטא, הקדים הקב"ה רפואה למכה, והכין לנו את התשובה, ועוד קודם לבריאתו של עולם ברא את התשובה, כמו שאמרו בגמרא (פסחים נד.) 'שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם^ב, ואחד מהם היא

אֲשֶׁה כִּי תִזְרִיעַ וְיִלְדָּה זָכָר (יב ב). מפרשה זו למדנו שורש כח התשובה שישנו בכל יהודי, דהנה שלמה המלך ע"ה כותב בספרו (קהלת ז כ) 'כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא', והוא מחמת שכל ביאתו של אדם לעולם היא ע"י היצר הרע, וכמו שאמר דוד המלך (תהלים נא ז) כשביקש מה' שיקבלו בתשובה, 'הן בעוון חוללתי ובחטא יחמתני אמי', שכיון שכל תולדת האדם ע"י יצר הרע כמו שאמרו במדרש (ויק"ר יד ה): 'אשה כי תזריע' הדא הוא דכתיב 'הן בעוון חוללתי', רבי אחא אמר אפילו אם יהיה חסיד שבחסידים אי אפשר שלא יהיה לו צד אחד מעוון וכו', מוכרח שהכין לנו בורא עולם דרך תשובה, כי הלא אין הקב"ה בא בטרונא עם בריותיו ומה יעשה הבן ולא יחטא אם כל ביאתו לעולם

המשך בעמוד הבא

א. וכמשל המובא בזוהר (תרומה קסג.): למלאך דהוה ליה בר יחידאי והוה רחים ליה יתיר ופקיד עליה ברחימו דלא יקרב גרמיה לאתתא בישא בגין דכל מאן דיקרב לגבה לאו כדאי איהו לאעלא גו פלטרין דמלאך, אודי ליה ההוא ברא למעבד רעותיה דאבוי ברחימו, בביאת דמלאך, לבר הות חדא זונה יאה בחיזו ושפירא בריוא, ליומין אמר מלאך בעינא למחמי רעותא דברי לגבאי, קרא לה לההיא זונה ואמר לה זילי ותפתי לברי למחמי רעותא דברי לגבאי וכו'. אי ההוא ברא יאות ואצית לפקודא דאבוי גער בה ולא אצית לה ודחי לה מניה, כדין אבוי חדי בבריה ואעיל ליה לגו פרגודא דהיכליה ויהיב ליה מתנן ונבזבזא ויקר סגיא.

מאן גרים כל האי יקר להאי ברא הוי אימא ההיא זונה, וההיא זונה אית לה שבחא בהאי או לא, ודאי שבחא אית לה מכל סטריין, חד דעבדת פקודא דמלאך, וחד דגרמת ליה לההוא ברא לכל ההוא טיבו לכל האי רחימו דמלאך לגביה, ועל דא כתיב (בראשית א לא) 'והנה טוב מאד', 'והנה טוב' דא מלאך חיים, 'מאד' דא מלאך המות, דאיהו ודאי טוב מאד למאן דאצית פקודין דמאריה.

ב. זה לשון הגמרא בשלימות: שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם, ואלו הן, תורה, ותשובה, וגן עדן, וגיהנם, וכסא הכבוד, ובית המקדש, ושמו של משיח. תורה, דכתיב (משלי ח כב) 'ה' קנני ראשית דרכו'. תשובה, דכתיב 'בטרם הרים ילדו' וכתיב 'תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם'. גן עדן, דכתיב (בראשית ב ח) 'ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם'. גיהנם, דכתיב (ישעיה ל לג) 'כי ערוך מאתמול תפתה'. כסא הכבוד ובית המקדש, דכתיב (ירמיה יז יב) 'כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו'. שמו של משיח, דכתיב (תהלים עב יז) 'יהי שמו לעולם לפני שמש ינון שמו'.

ענין התשובה נזכר הרבה בתורה ובדברי הנביאים

מאחר שהתשובה היא הכח לגבור על טבע העולם, נזכר ענין התשובה כמה פעמים בתורה, פסוק אחד מצינו (דברים ל ב) 'ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקולו ככל אשר אנכי מצוך היום'. וכתוב עוד (פסוק ח) 'ואתה תשוב ושמעת בקול ה' ועשית את כל מצוותיו אשר אנכי מצוך היום'. ועוד שם (פסוק י) 'כי תשמע בקול ה' אלהיך לשמור מצותיו וחקותיו הכתובה בספר התורה הזה, כי תשוב אל ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך'.

וכן כל הנביאים שעמדו להם לישראל כולן צוו על התשובה (רמב"ם תשובה פ"ז ה"ה), הושע אמר (יד ב) 'שובה ישראל', ישעיה אמר (א טז) 'רחצו הזכו', 'אם יהיו חטאיכם כשני כשלג ילבינו' (שם פסוק יח). ויחזקאל אמר (יח כג) 'החפץ אחפץ מות רשע נאם אדני אלקים הלוא בשובו מדרכיו וחיה'.

התשובה, ודרשו זאת מדכתיב (תהלים צ ב) 'בטרם הרים יולדו' שעוד קודם לבריאת ההרים 'ותאמר שובו בני אדם'.

וכאשר אנו רואים שהתשובה נבראה קודם העולם אם כן היא מעל טבעו של עולם, ואף שעל פי טבע 'הנפש החוטאת היא תמות' (יחזקאל יח ד), כדאיתא בירושלמי (מכות פ"ב ה"ו) שאלו לחכמה חוטא מה ענשו, אמרה להם 'הנפש החוטאת היא תמות'. אבל למרות זאת שאלו את הקב"ה חוטא מה ענשו, אמר יעשה תשובה ויתכפר, שהתשובה היא מעל הטבע והחכמה. והיא עומדת כנגד היצר הרע, שאף שיש לו שבעה שמות, שהם, רע, ערל, טמא, אבן, שונא, צפוני^ה, ומנין ז' מורה על היותו כח חזק בטבע. עם כל זה כיון שהתשובה נבראה

קודם שנברא העולם הרי היא מעל גבולי הטבע, ובכוחה יכולים להתגבר על היצר. וכן שאר הדברים שנבראו קודם שנברא העולם כמו התורה וישראל, כוחם גדול לגבור על הטבע הנרמז בשבעה שמותיו של היצר.

**עם כל זה כיון
שהתשובה נבראה
קודם שנברא העולם
הרי היא מעל גבולי
הטבע, ובכוחה
יכולים להתגבר
על היצר. וכן שאר
הדברים שנבראו
קודם שנברא העולם
כמו התורה וישראל,
כוחם גדול לגבור
על הטבע הנרמז
בשבעה שמותיו של
היצר**

ג. כן כתב בכד הקמח (תשובה): ידוע כי התשובה היא מכלל שבעה דברים שנבראו קודם שנברא העולם. ואלו הן וכו'. כי מחסדי ה' יתברך על נבראיו שברא התשובה קודם שברא את העולם, לפי שגלוי וידוע היה לפניו שעתיד אדם לחטוא, ולפיכך הקדים לו רפואה למכה.

ד. וכתב השפת אמת (שבת תשובה תרמ"ד ד"ה בפסוק) בטעם שהתשובה קדמה לעולם, שהיא הכנה שיוכל בעל תשובה לבטל כל הטבע ולא יעכב הטבע למי שבא לשוב בתשובה.

ה. ראה מה שכתב רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע בספרו ישראל קדושים (אות י'): ומספר שבע ידוע שכולל מספר הכוחות שיסד השם יתברך בבריאה בכל עניני הבריא, ושבע שמות ליצר הרע הם מצד שבעה כוחותיו.

ו. וראה פסיקתא רבתי (פמ"ד): דבר אחר 'שובה ישראל', כל הנביאים קוראים לישראל לתשובה.

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודה ה' על סדר הפרשה

עונש המחשבה נמחל ע"י הקב"ה שזה חלקו

ואף שלפי זה היה מן הראוי שגם עונש המחשבה יהיה חמור יותר מן העונש על מעשי עבירה, והרי הדין הוא להיפך שמחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה (קידושין לט:). אלא כיון שהקב"ה חנון ורחום הוא מוחל על חטאי המחשבה שהם מחלקוט, אבל המעשים שהם באים מצד חלקם של אב ואם עליהם קשה יותר למחול ולכן נענשים עליהם ביותר.

הקדמת מחשבה למעשה בסדר הכתוב מפני חומרתו

והנה מצינו בקרבן יולדת שמקריבה חטאת ועולה, וסדר הקרבנות הוא שקרבן חטאת קודם לקרבן עולה, וטעם הדבר הוא כי החטאת מרצה על חטא ואילו העולה היא כדורון המוגש למלך, ובדין הוא שלא יקרב הדורון עד שירצה הפרקליט תחילה, ומכל מקום הסדר בפסוק הוא שהקדים עולה לחטאת כמו שכתוב 'אחד לעולה ואחד לחטאת'^א, וצריך להבין מדוע לא נכתבו הקרבנות לפי סדר הקרבתם. ולפי האמור לעיל מבוארים הדברים באר

המחשבה חלק ה' באדם

וְאִם לֹא תִמָּצֵא יָדָהּ דֵּי שָׁה וְלִקְחָהּ שְׁתֵּי תָרִים אוֹ שְׁנֵי בָנֵי יוֹנָה אֶחָד לְעֹלָה וְאֶחָד לְחֹטָאֹת וְכִפָּר עָלֶיהָ הִכְהֵן וְטָהֲרָה (יב ח).

אמרו חכמינו ז"ל בגמרא (יומא כט.) הרהורי עבירה קשים מעבירה, פירש החיד"א ע"ה בדבש לפי (מערכת ה"א אות ח) ובכמה מקומות נוספים בספריו, מדוע חמור הרהור שלכאורה אין בו דבר ממשי יותר מהמעשה עצמו. אלא שבכל מעשה עבירה שעושה חלילה הרי שעושה זאת באמצעות הגוף בשר ודם שניתנו לו ע"י אביו ואמו, כפי שאמרו בגמרא (נדה לא.) ששלושה הם השותפים באדם, הקב"ה ואביו ואמו, הקב"ה נותן בו חלקו שהוא רוח ונשמה וכו' ובינה והשכל, ואביו נותן בו עצמות וגידים וכו', ואמו נותנת בו עור ובשר וכו'. אך פגם הרהור הוא במחשבה שהוא החלק הרוחני והנכבד ביותר באדם, ומחלקו של הקב"ה שנתן באדם רוח ונשמה וכו' ובינה והשכל, לפיכך הפגם גדול כל כך, עוד יותר מגוף המעשה שהחוטא במעשיו אינו פוגם אלא בחלק אביו ואמו.^א

המשך בעמוד הבא

ז. וראה במורה נבוכים (ח"ג פ"ח): המחשבה היא מסגולות האדם הנמשכים אחר צורתו, וכשיחשוב במרי ובעבירה ימרה בנכבד שבשני חלקיו, ואין חטא מי שעבר והעביד עבד סכל, כחטא מי שהעביד בן חורין חשוב, כי זאת הצורה האנושית וכל סגולותיה וכל כוחותיה אין צריך להשתמש בהן אלא במה שהן ראויין לו, להתדבק בעליונים לא לרדת להשיג השפל.

ח. וזהו שכתוב (במדבר לא נ) 'ונקרב את קרבן ה', ואיתא (שבת סד.) שבא הקרבן לכפר על הרהור עבירה, ולפיכך נקרא 'קרבן ה' שבא לכפר על החטא במחשבה שהיא חלק ה' באדם (חומת אנך להחיד"א מטות אות ה.).

ט. אמנם בעולם הבא ששם מתגלה מעלת הנשמה הטהורה שבאדם, שם מענישים גם על המחשבה כדאיתא באספקלריא המאירה (אחרי עה:), כדי לזכר הנשמה מכל סיג ופגם שתאיר הנשמה בשלימות (מראית העין להחיד"א ע"ז טז.).

י. ומכל מקום אין מחשבה רעה מצטרפת למעשה, כי הקב"ה ברוב רחמיו מוחל על חלקו שלא להעניש על המחשבה, וכן אין מענישים על דיבור רע, אם לא על דיבור שהוא בעצמו עבירה ומטעם שעקימת שפתיו הוי מעשה, וזהו פירוש המשנה (אבות פ"ב מ"א) 'עין רואה ואוזן שומעת' ומכל מקום אין נענשים עליהם, כי אם על המעשים כמו שאמר 'וכל מעשיך בספר נכתבין' (זרוע ימין להחיד"א אבות שם).

ובזה פירש בחומת אנך להחיד"א (תהלים סב) את הפסוק (שם פסוק יג) 'ולך אדני חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו', שם אדני רמז למדת הדין, והוא חסד ה' שמידת הדין משלמת לאדם על מעשיו ולא על מחשבותיו, כי הקב"ה מוחל על חלקו כנ"ל, אף שהמחשבה היא חלק אלוהי והיה ראוי להיענש עליה ביותר.

יא. ופירש רש"י: 'אחד לעולה ואחד לחטאת', לא הקדימה הכתוב אלא למקראה, אבל הקרבת חטאת קודם לעולה, כך שנינו בזבחים בפרק כל התדיר (זבחים צ.).

הוא הגורם לטומאה. ויש ליתן טעם בדבר כי הנגעים באים על עוון לשון הרע^{טז}, ודרך מספרי לשון הרע שהם מראים עצמם כלפי חוץ כאילו טובים הם, בעוד שמסתירים בתוכם את כוונותיהם הרעות, ועל כן הם נענשים מידה כנגד מידה, שהשיער הלבן הצומח בחוץ הוא הגורם להם טומאה ולא טהרה^{יז}.

בעלי לשון הרע מעמידים פני צדיק

כעין זה מצינו גם סימן טומאה נוסף והוא 'מחית בשר חי' (להלן פסוק י), שאם נהפך מקצת הלובן שבתוך השאת למראה בשר אף הוא סימן טומאה^{יח}, ואף על פי שבשר חי כשלעצמו אינו מורה על טומאה, מכל מקום גזרה עליו התורה שיהיה סימן טומאה, כי תחת הבשר החי יוסיף לעמוד הנגע בעינו^{יט}, והרי זה כדוגמת עוון לשון הרע שבעטיו בא הנגע, אשר כן דרך בעלי לשון הרע להעמיד כלפי חוץ מראה טהרה, בשעה שמתחת למראה החיצוני מסתתרת רעתו ומידותיו המגונות^כ.

היטב, כי העולה באה לכפר על המחשבה^י והחטאת מכפרת על חטא שבמעשה^{יב}, וכיון שכן אף שהקרבת החטאת קודמת לעולה, בכל זאת הקדים בפסוק את העולה כדי לעורר אותנו גודל הפגם במחשבה, אשר היה מן הראוי להעניש על המחשבה יותר מהמעשה, אך מענותנותו יתברך לא רצה להעניש על המחשבה. ומיהו להעיר לב האדם הקדים את העולה בכתוב, לומר דמן הדין זה יצא ראשונה להעניש על המחשבה, אמנם אל רחום הוא ואין עונש אלא על המעשה ולכן ההקרבה חטאת קודמת לעולה^{יג}.

נגעים מידה כנגד מידה

וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע בְּעוֹר הַבָּשָׂר וְשִׁיעָר בִּנְגַע הַפֶּה לִבֶּן וּמִרְאָה הַנֶּגַע עֵמֶק מַעוֹר בָּשָׂרוֹ נֶגַע צִרְעָתָהּ הוּא

וְרָאָהּ הַכֹּהֵן וְטִמָּא אֹתוֹ (יג ג). שיער לבן הוא סימן טומאה בנגעים, וכיון שנראה שיער לבן בנגע אין מוסיפים לבדוק אחריו והוא טמא, ודבר תימה הוא זה שהצבע הלבן המורה על החסד^{יד}

באים עליו. שנאמר (תהלים קא ה) 'מלשני בסתר רעהו אותו אצמית', וכתוב התם (ויקרא כה כג) 'לצמיתות' ומתרגמין 'לחלוטין'. ובמדרש (דב"ר ו ח): תדע לך שהנגעים באין על לשון הרע, הרי מרים הצדקת על ידי שדברה לשון הרע במשה אחיה קרבו בה הנגעים.

יז. בשם מרן שר שלום מבעלזא זלה"ה.

יח. שער לבן בלא מחיה, וכן מחיה בלא שער לבן, כל אחד מהם סימן טומאה הוא, ואף על פי שלא נאמרה מחיה אלא בשאת, אף בכל המראות ותולדותיהן הוא סימן טומאה (רש"י).

יט. 'צרעת נושנת הוא', מכה ישנה היא תחת המחיה, וחבורה זו נראית בריאה מלמעלה ותחתיה מלאה לחה, שלא תאמר הואיל ועלתה מחיהו אטהרנה (רש"י פסוק יא).

כ. כלי יקר (ויקרא יג ז).

יב. במדרש (ויק"ר ז ג ומעין זה בירושלמי יומא פ"ח ה"ז): אמר רבי שמעון בר יוחאי, לעולם אין העולה באה אלא על הרהור הלב, אמר רבי לוי מקרא מלא הוא (יחזקאל כ לב) 'והעולה על רוחכם היו לא תהיה אשר אתם אומרים' וגו'.

יג. וראה גם ברבינו בחיי (ויקרא יב ז) שקרבן יולדת בא לכפר על חטאה של חוה, העולה מכפרת על מחשבתה והחטאת על מעשיה.

יד. חומת אנך להחיד"א (תזריע אות ד).

טו. כדאיתא בתיקוני זוהר (י): אבן דגוון דילה חיזור נטילת מחסד. ועוד איתא שם (לט): תרין גוונים דשושנה, חוור וסומק, רחמי ודינא, דאינון חסד וגבורה.

טז. בגמרא (ערכין טו): כל המספר לשון הרע נגעים

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לגשת ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראל
עיצוב ועימוד: שוקי קנר

אור חדש ירד על שולחן השבת

שולחן השבת עם אור החיים

מאמרים נפלאים של רבינו האור החיים
הקדוש בשפה מעבדת שווה לכל נפש

ארה"ב: 437-0054 (718)
אירופה: 44-20-8806-0176

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

הגדה של פסח

ספיר ויהלום

800 עמודים של סיפורי צדיקים מופלאים
ועובדות נדירות עם רעיונות מקוריים על הגדה של פסח
מאוצרות שיעורי הגאון
רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

מוציא

תמונות כלי הכסף באדיבות הצורפים

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66